

Jaarverslag 1999

FRDO / 1999JV

De Algemene Vergadering van de FRDO keurde op 15 februari 2000 dit jaarverslag goed in uitvoering van art. 11, § 5 van de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling.

INHOUD

Woord Vooraf.....	3
1. Doel en structuur van de FRDO	5
1.1. Missie.....	5
1.2. Opdrachten	5
1.3. Samenstelling	6
1.4. Interne werking	7
2. Activiteitenverslag.....	8
2.1. Adviezen	8
2.2. Studiedagen.....	11
2.3. Draagvlakenquête.....	13
2.4. Website en nieuwsbrief	14
2.5. Algemene vergaderingen	15
2.6. Werkgroepen	18
2.7. Externe vertegenwoordiging.....	20
2.8. Secretariaat	20
3. Financieel verslag.....	22
Bijlagen	24
Bijlage 1. Aanwezigheid op de algemene vergaderingen	24
Bijlage 2. Vergaderingen van en aantal deelnemers aan de werkgroepen.....	32
Bijlage 3. Lijst van de adviezen 1999	36
Bijlage 4. Externe vergaderingen.....	37

Woord vooraf

1999 kan op federaal vlak worden beschouwd als een kanteljaar inzake duurzame ontwikkeling. De dioxinecrisis baarde veel zorgen maar fungeerde ook als katalysator. Het besef drong door dat een geïntegreerde beleidsaanpak die rekening houdt met economische, sociale en ecologische aspecten van een vraagstuk, de beste waarborgen biedt voor een duurzame ontwikkeling van de samenleving.

Ons land beschikt over een uitstekend en in vergelijking met de buurlanden in vele opzichten zelfs uniek instrument om het beleid in de richting van duurzame ontwikkeling te sturen. Met name de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling. Het voorbije jaar werden op vlak van de uitvoering van deze wet belangrijke stappen gezet. Het eerste federaal rapport duurzame ontwikkeling van het Federaal Planbureau werd gepubliceerd. Dit boek vormt een naslagwerk dat beleidsmakers confronteert met de maatschappelijke en politieke uitdagingen waarvoor we staan en tegelijk met te maken keuzes. De Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling die moet bijdragen tot een betere horizontale en verticale integratie van het overheidsbeleid en verantwoordelijk is voor het federaal plan duurzame ontwikkeling, publiceerde haar eerste jaarverslag.

Het verdient ook vermelding dat het nieuwe federale regeerakkoord duurzame ontwikkeling als belangrijk objectief vooropzet. De verantwoordelijke ministers voor de FRDO binnen de regering, staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling O. Deleuze, minister van Economie en Wetenschappelijk onderzoek R. Demotte en staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking E. Boutmans, maakten inmiddels duidelijk dat zij belang hechten aan samenwerking met de FRDO. Zij namen het initiatief om hun visie op duurzame ontwikkeling op hun beleidsdomeinen te komen toelichten op de algemene vergadering van de Raad. Ik kan niet anders dan de hoop uitdrukken dat duurzame ontwikkeling een belangrijk beleidsobjectief vormt van alle regeringsleden. De mate waarmee met de adviezen van de FRDO rekening wordt gehouden, vormt een belangrijke indicator om te meten hoe ernstig de regering het meent met het bevorderen van de duurzame ontwikkeling en de participatie van de bevolking. Dat geldt evenzeer voor de beslissingen die de regering dit jaar zal treffen inzake het federaal plan voor duurzame ontwikkeling.

De FRDO kende het voorbije jaar een groeiende activiteitsgraad. Dat blijkt het best uit het groeiend aantal adviezen en de verhoogde participatie van de leden. De Raad formuleerde in 1999 15 adviezen tegenover 5 het jaar voordien. 11 adviesvragen gingen uit van de overheid, waarvan 10 betrekking hadden op productnormen en een op een multilateraal investeringsakkoord. De Raad trad ook pro-actief op en formuleerde op eigen initiatief 4 adviezen over belangrijke thema's zoals de uitvoering in België van het verdrag inzake biologische diversiteit, een memorandum aan de nieuwe regering, de flexibiliteitsmechanismen van het Protocol van Kyoto en fiscaliteit in het kader van het klimaatbeleid. Dit laatste advies was minder vernieuwend op vlak van de inhoud maar des te meer op vlak van de brede consensus die inzake deze thematiek werd tot stand gebracht tussen de leden van de Raad. Twee op drie adviezen werden overigens met consensus goedgekeurd. Zo dit niet het geval was werd alleszins een bijdrage geleverd om de standpunten dichter bij elkaar te brengen.

De significante stijging van de participatie van de leden aan de algemene vergadering en de werkgroepen blijkt uit volgende cijfers. In 1999 namen gemiddeld 32 leden deel aan de algemene vergadering, tegenover 23 in 1998. Vooral de deelname van de stemgerechtigde leden groeide beduidend. Belangrijk om vermelden is ook dat de Raad slaagde om tegen 31 december de door de wet voorgeschreven evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen te bereiken. Het voorbije jaar waren 7 werkgroepen binnen de Raad actief, waaronder de nieuw opgerichte werkgroep productnormen. Ze organiseerden in totaal 59 samenkomsten tegenover 43 in 1998, met 627 deelnemers of een stijging met ruim 50%. De gemiddelde aanwezigheid steeg eveneens: van 9,5 naar 10,6 deelnemers.

Het voorbije jaar organiseerde de Raad twee forumactiviteiten. In het kader van het symposium over geïntegreerd productbeleid als strategie voor duurzame productie en consumptie (130 deelnemers) werd erop aangedrongen dat België dringend werk zou maken van een geïntegreerd productbeleid. Op het seminarie over wetenschappelijk onderzoek duurzame ontwikkeling en maatschappelijke organisaties (60 deelnemers) werd het belang onderlijnd van een goede wetenschapscommunicatie.

Het is voor een maatschappelijke adviesraad als de FRDO belangrijk om aanwezig te zijn op het publieke forum. In dat kader werd het voorbije jaar gestart met de uitgave van de FRDO-Info, een nieuwsbrief waarvan 2 nummers verschenen en die informeert over de initiatieven en producten van de Raad. Daarnaast werd ook de website van de Raad vernieuwd. Er werd bewust gekozen voor een duidelijke structuur, een sobere paginaopmaak en een eenvoudige technologie die de toegankelijkheid van de site bevorderen.

De Raad liet ook een enquête uitvoeren naar het draagvlak voor duurzame ontwikkeling in ons land. Uit de resultaten blijkt dat er bij de bevolking een zeker draagvlak voor duurzame ontwikkeling bestaat. Er leeft een grote bezorgdheid m.b.t. het milieuvraagstuk en de problematiek van de ontwikkelingsamenwerking. De burgers blijken ook bereid te zijn zelf een aantal gedragspatronen aan te passen. Uit de enquête kan worden besloten dat er ter zake nood is aan een omkaderend beleid. Ook blijft een betere kennisverspreiding wenselijk.

De Raad hoopt dat zijn activiteiten en deze van de leden tot een en ander kunnen bijdragen. Het kan ons alleen maar vooruit helpen, zo alle leden een kritische zelfanalyse maken m.b.t. hun positie als organisatie of instelling inzake duurzame ontwikkeling. Belangrijke vragen hierbij zijn of duurzame ontwikkeling werd geïntegreerd in de missie en actieplannen. Daarnaast blijft er natuurlijk een belangrijke rol weggelegd voor de overheid. Zij moet niet alleen een beleid van duurzame ontwikkeling uitstippelen maar evenzeer het vertrouwen van de burgers winnen. Dat laatste blijkt volgens de vermelde enquête een heikel punt te vormen. Het geslonken vertrouwen met de burger moet worden hersteld. Een goede communicatie en de versterking van de participatie van de burgers aan het beleid, onder andere via maatschappelijke en economische organisaties en via *multistakeholderfora* zoals de FRDO, vormen hiertoe belangrijke troeven. Ze vergroten het vertrouwen tussen de overheid en de civiele samenleving en verzekeren ook de inbreng van nieuwe ideeën voor het beleid. Niet toevallig wordt in de vijf overeenkomsten van de Rio-conferentie (1992) en in Agenda 21 zelfs in alle hoofdstukken, verwezen naar het belang van participatie om een duurzame ontwikkeling te realiseren.

Ik hoop dat dit jaarverslag de lezer een goed beeld brengt van de doelstellingen en activiteiten van de FRDO en zo ook bijdraagt tot het beter kenbaar maken van ons werk. Ik dank de leden van het Bureau, de Algemene Vergadering, de voorzitters en medewerkers van de werkgroepen en de staf van het secretariaat voor hun gewaardeerde inzet en samenwerking.

Theo Rombouts
voorzitter

1. Doel en structuur van de FRDO

1.1. Missie

De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling werd opgericht door de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, als opvolger van de Nationale Raad voor Duurzame Ontwikkeling. Deze wet beoogt een betere organisatie en coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling door bij te dragen tot de capaciteitsopbouw bij de regering en de administratie en door de werking van de FRDO als adviesorgaan te versterken.

Aan de basis van de oprichting van de Raad ligt de Conferentie van de Verenigde Naties over Milieu en Ontwikkeling, beter bekend als UNCED, die in Rio de Janeiro in 1992 plaatsvond. In de vijf overeenkomsten van Rio (de Verklaring van Rio de Janeiro inzake milieu en ontwikkeling, Agenda 21, de Verklaring inzake het beheer en behoud van bossen, het Raamverdrag inzake klimaatverandering en het Verdrag inzake biologische diversiteit) wordt verwezen naar het belang van de participatie van de maatschappelijke actoren. In alle hoofdstukken van Agenda 21 komt het belang van participatie ter sprake. Tien hoofdstukken zijn volledig gewijd aan de versterking van de rol maatschappelijke groepen en in hoofdstuk 38 wordt aanbevolen nationale coördinatiestructuren op te zetten om bij te dragen tot de uitvoering van de Rio-akkoorden.

De missie van de Raad kan worden samengevat als: functioneren als advies- overlegforum van maatschappelijke organisaties en overheid voor de integratie van duurzame ontwikkeling in de federale politieke besluitvorming en de verbreding van het maatschappelijk draagvlak voor duurzame ontwikkeling.

1.2. Opdrachten

De FRDO is één van de drie pijlers waarin de wet van 5 mei 1997 over de duurzame ontwikkeling voorziet om het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling te schragen. De eerste pijler zorgt voor een specifieke 'beslissingsstructuur' waarbij de federale departementen, de gemeenschappen en de gewesten betrokken zijn. Het gaat met name om de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO). Die heeft als opdracht de aandacht voor duurzame ontwikkeling in het beleid van de diverse departementen te stimuleren en de werkzaamheden voor de opstelling van een vierjaarlijks federaal plan duurzame ontwikkeling te coördineren. De tweede pijler fungeert als 'motorstructuur', met name het Federaal Planbureau (FPB), dat tweejaarlijks een federaal rapport duurzame ontwikkeling opstelt en meewerkt bij de opstelling van het plan. De derde pijler, de FRDO, vormt de 'maatschappelijke overlegstructuur' inzake duurzame ontwikkeling.

De Raad kreeg, naast het formuleren van een gemotiveerd advies over het voorontwerp van federaal plan, nog 4 opdrachten van de wetgever mee (wet 5 mei 1997, art. 11, §1):

"a) advies te verlenen over alle maatregelen betreffende het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, genomen of in het vooruitzicht gesteld door de federale overheid, in het bijzonder in uitvoering van de internationale verbintenissen van België;

b) een forum te zijn waar van gedachten kan worden gewisseld over duurzame ontwikkeling;

c) onderzoek voor te stellen op alle domeinen die verband houden met duurzame ontwikkeling;

d) de ruimst mogelijke medewerking van de openbare en particuliere organisaties alsook de burgers op te wekken om deze doelstellingen te verwezenlijken."

De Raad oefent de vermelde opdrachten uit op eigen initiatief of op het verzoek van de Ministers of Staatssecretarissen, van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en van de Senaat. De Raad brengt zijn adviezen uit binnen de drie maanden na een verzoek daartoe. In

geval van hoogdringendheid kan de opdrachtgever een kortere termijn voorschrijven. Deze termijn kan evenwel niet korter zijn dan twee weken.

In het kader van de forumopdracht bevordert de Raad de discussie over duurzame ontwikkeling, bijvoorbeeld door de organisatie van symposia en seminars. Experts, vertegenwoordigers van de overheid, van maatschappelijke organisaties en het publiek krijgen de kans om standpunten toe te lichten en met elkaar te dialogeren. De Raad benut nadien de resultaten van de gedachtewisseling bij de formulering van adviezen.

Om organisaties en burgers te sensibiliseren voor duurzame ontwikkeling startte de Raad het voorbije jaar met de uitgave van een nieuwsbrief, de FRDO-Info en werd de website volledig vernieuwd. De Raad besliste ook driejaarlijks een enquête te laten organiseren naar het draagvlak voor duurzame ontwikkeling in ons land. De resultaten van het eerste onderzoek werden dit jaar gepubliceerd.

Samengevat kan worden gesteld dat de Raad een advies-, een forum-, en een sensibilisatiefunctie heeft.

1.3. Samenstelling

Volgens de wet op de duurzame ontwikkeling (art. 12, § 1) is de FRDO samengesteld uit:

- a. een erevoorzitter: Z.K.H. Prins Filip,
- b. een voorzitter,
- c. drie ondervoorzitters,
- d. zes leden van de NGO's voor milieubescherming,
- e. zes leden van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking,
- f. twee leden van de NGO's van de verbruikers,
- g. zes leden van de werknemersorganisaties,
- h. zes leden van de werkgeversorganisaties,
- i. twee leden van de energieproducenten,
- j. zes leden van de wetenschappelijke milieus,
- k. één vertegenwoordiger van elke federale Minister of Staatssecretaris,
- l. één vertegenwoordiger van elk Gewest en elke Gemeenschap.

Alle leden, met uitzondering van de categorieën k en l (overheidsvertegenwoordigers), worden benoemd door de Koning op voordracht van de regering voor een hernieuwbare periode van 4 jaar.

De Raad besliste bijkomend een aantal personen als waarnemer uit te nodigen:

- een vertegenwoordiger van de volgende raden bevoegd voor milieu- en socio-economische aangelegenheden (Huishoudelijk Reglement, art. 2, § 2):
  - Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen,
  - Conseil Wallon de l'Environnement pour le Développement Durable,
  - Conseil de l'Environnement pour la Région de Bruxelles-Capitale / Raad voor het Leefmilieu van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,
  - Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,
  - Centrale Raad voor het Bedrijfsleven,
  - Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen,
  - Conseil économique et social de la Région wallonne,
  - Nationaal Comité voor de Energie;
- vier wetenschappelijke raadgevers (H.R., art. 13, § 1);
- een vertegenwoordiger van het Federaal Planbureau (beslissing Algemene Vergadering 29 mei 1998).

In totaal telt de Raad vierenzeventig leden, waarvan achtendertig stemgerechtigde vertegenwoordigers (categorieën b t.e.m. j). Die laatste worden door de regering gekozen uit

een dubbele lijst die door hun representatieve organisaties wordt voorgesteld. De samenstelling van de FRDO op 31 december 1999 kunt u in bijlage 1 vinden.

De FRDO heeft dus een brede samenstelling en wordt daarom ook wel eens omschreven als een *multistakeholderforum*. Zowel vertegenwoordigers van de traditionele sociale partners, van niet-gouvernementele organisaties en van de wetenschappelijke wereld maken deel uit van de Raad, evenals vertegenwoordigers van de publieke sector en experts die als leden zonder stemrecht aan de vergaderingen participeren. De aanwezigheid van organisaties met economische, sociale en ecologische expertise bevordert een geïntegreerde benadering van de onderwerpen waarrond de Raad advies uitbrengt.

1.4. Interne werking

De krachtlijnen van de organisatie en werking van de FRDO werden vastgelegd in het huishoudelijk reglement. Dat werd goedgekeurd door het koninklijk besluit van 10 augustus 1998 (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 23 september 1998). De algemene vergadering is bevoegd voor alle inhoudelijke aspecten van de werking. Daarnaast vervullen de voorzitter, de ondervoorzitters, het Bureau, de permanente werkgroepen en het secretariaat elk een eigen rol.

De algemene vergadering waarin alle stemgerechtigde en niet-stemgerechtigde leden vertegenwoordigd zijn, komt gemiddeld vijf maal per jaar samen. De raadsvergadering keurt de adviezen goed, beslist over de organisatie van forumactiviteiten, neemt de eindbeslissing over het jaarverslag, het financieel verslag, de begroting en het programma van de werkgroepen. De verslagen zijn openbaar.

Het bureau bestaat uit de voorzitter, de ondervoorzitters, de erevoorzitter (zijn vertegenwoordiger woont de vergaderingen bij); één vertegenwoordiger uit elk van de volgende groepen: de ngo's voor milieubescherming, de ngo's voor ontwikkelingssamenwerking, de werknemers- en de werkgeversorganisaties, en de leiding van het secretariaat. Het bureau staat onder meer in voor de voorbereiding en opvolging van de algemene vergadering, het overmaken van de ontwerpadviezen van de werkgroepen aan de algemene vergadering, het aan deze vergadering ter goedkeuring voorleggen van het jaarverslag en het financieel verslag, de selectie van het personeel, het nemen van belangrijke praktische beslissingen en het leiden van het secretariaat. Het bureau vergadert maandelijks.

De vaste werkgroepen bereiden de adviezen en forumactiviteiten op hun terrein voor. Er zijn zeven werkgroepen: Biodiversiteit en bossen, Energie en klimaat, Federaal plan, Internationale betrekkingen, Productnormen, Sociaal-economische aspecten van duurzame ontwikkeling en Wetenschappelijk onderzoek duurzame ontwikkeling. Deze werkgroepen bestaan uit raadsleden of plaatsvervangers en door hen aangeduide experts. De werkgroepen kunnen ambtenaren en andere deskundigen permanent uitnodigen. De algemene vergadering duidt de voorzitters van de werkgroepen aan op voordracht van het bureau. De werkgroepen bereiden de adviezen grondig voor, zodat de algemene vergadering hoogstens nog enkele knelpunten dient de beslechten. Elke werkgroep wordt bijgestaan door minstens één personeelslid van het secretariaat.

2. Activiteitenverslag

2.1. Adviezen

De FRDO bracht in 1999 vijftien adviezen uit: elf gevraagd door de federale regering en vier op eigen initiatief. In bijlage 3 vindt u een chronologische lijst met voor elk advies de titel, de datum van goedkeuring en (in voorkomend geval) de naam van de minister of staatssecretaris die het advies vroeg. Tien van de vijftien adviezen behandelden productnormen, twee adviezen hadden het klimaatbeleid als thema, een advies ging over biologische diversiteit en een ander over internationale investeringen. Een laatste advies – het memorandum aan de nieuwe federale regering – ging op verscheidene onderwerpen in.

2.1.1. Adviezen over productnormen

De wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu en de volksgezondheid, legt onder meer vast dat de FRDO over bepaalde ontwerpen van koninklijk besluit ter uitvoering van deze wet advies moet uitbrengen. Op basis van deze wet formuleerde de Raad in 1999 tien adviezen over ontwerpen van koninklijk besluit in verband met producten. Staatssecretaris Peeters, die in de regering-Dehaene voor deze materie bevoegd was, vroeg zeven adviezen. Van de regering-Verhofstadt kreeg de Raad in 1999 drie adviesvragen: twee van minister Aelvoet, een van minister Durant en staatssecretaris Deleuze samen. De werkgroep *Productnormen* (als subwerkgroep van de werkgroep *Sociaal-economische aspecten van duurzame ontwikkeling*) bereidde de meeste van deze adviezen voor.

In het **advies betreffende het ontwerp-KB over productnormen voor verpakkingen** van 23 februari, vroeg de FRDO een correcte omzetting van de betrokken Europese richtlijn. Het **advies betreffende het ontwerp-KB tot wijziging van het KB van 5 oktober 1998 tot beperking van het op de markt brengen en van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen en preparaten** werd op 20 april goedgekeurd. De Raad had geen bezwaren tegen de aanpassing aan de betrokken Europese richtlijnen, maar formuleerde toch een aantal opmerkingen. Hetzelfde geldt voor het **tweede advies gevaarlijke stoffen en preparaten** dat op 15 juni werd goedgekeurd. Ook het **advies over een ontwerp-KB tot wijziging van het KB van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn leefmilieu** – dat via een schriftelijke procedure werd goedgekeurd op 30 juni – betrof een aanpassing aan Europese richtlijnen. In het **advies over het ontwerp-KB houdende verbod van het op de markt brengen van bepaalde producten die kortketenige gechloreerde paraffines bevatten**, ging het om een aanpassing van de wetgeving aan de zogenaamde Parcom-beslissing. De algemene vergadering keurde dit advies goed op 19 oktober. Diezelfde dag stond ook het **advies over het ontwerp-KB betreffende het door huishoudelijke apparaten voortgebrachte luchtgeluid** op de agenda. De Raad stelde vast dat de betrokken Europese richtlijn correct werd omgezet.

In zijn **advies batterijen en accu's** van 14 december had de FRDO geen bezwaar inzake de beperking van het kwikgehalte. De Raad oordeelde dat voor deze stof de betrokken Europese richtlijn juist werd uitgevoerd. De Raad stelde wel meningsverschillen tussen de leden vast over de beperking van het cadmiumgehalte. In dat geval ontbreekt immers een precieze Europese norm. Slechts een deel van de leden steunt het voorstel uit het ontwerp-KB; andere leden vinden dit te streng; en nog andere leden spreken zich nu niet uit. Die derde groep wil wachten op de definitieve resultaten van een risicostudie en wenst eerst meer duidelijkheid over de economische en sociale gevolgen van de voorgestelde wetgeving. De algemene vergadering keurde op 14 december nog drie andere adviezen goed. In zijn **advies over een ontwerp-KB betreffende het op de markt brengen van biociden** onderschrijft de Raad de hoofdlijnen van het ontwerp. Ook in dit geval gaat het om de toepassing van een Europese richtlijn. De Raad formuleerde wel heel wat opmerkingen over specifieke punten. Daarbij

bestonden diverse meningsverschillen tussen de leden. Het **advies vluchtige organische stoffen uit benzine** betreft eveneens de toepassing van een Europese richtlijn. De Raad had hiertegen geen bezwaar, maar maakte wel een aantal unanieme opmerkingen. Het **advies benzine en diesel** heeft betrekking op wetgeving over benaming, kenmerken en respectievelijk het lood- en zwavelgehalte van deze brandstoffen voor voertuigen. De Raad stelde een correcte toepassing van de betrokken Europese richtlijnen vast.

2.1.2. Adviezen over klimaatbeleid

De vijfde conferentie van de partijen in het kader van het klimaatverdrag van de Verenigde Naties vond in de herfst van 1999 plaats in Bonn. Bij die gelegenheid formuleerde de FRDO op eigen initiatief twee adviezen over de instrumenten waarmee België zijn uitstoot van broeikasgassen kan verminderen. De werkgroep *Energie en klimaat* bereidde deze adviezen voor; de algemene vergadering keurde ze op 19 oktober goed.

Het **advies over de flexibiliteitsmechanismen van het Protocol van Kyoto** gaat in op de mogelijkheden van België om bijkomende emissierechten voor broeikasgassen te verwerven. Dat kan op twee manieren: de emissierechten kunnen worden gekocht van andere ontwikkelde landen met een overschot aan rechten en ze kunnen worden verworven door projecten in het buitenland te financieren om daar de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. In zijn advies spreekt de FRDO, behalve bepaalde organisaties, zich uit over de criteria voor de aanvaarding en over de uitvoeringsbepalingen van deze mechanismen in België. Allereerst herinnert de Raad eraan dat deze internationale ruilmechanismen slechts een aanvulling op nationale maatregelen mogen zijn. De Raad benadrukt verder dat België op alle beleidsniveaus deskundigheid moet opbouwen zodat ons land in staat zou zijn om actief deel te nemen aan de internationale onderhandelingen die nog de uitvoeringsbepalingen van deze mechanismen moeten vastleggen. Daarbij moet niet alleen rekening worden gehouden met economische ontwikkeling, maar ook met het leefmilieu en sociale rechtvaardigheid.

Na negen maand discussie kwam de FRDO tot een **advies over fiscaliteit in het kader van het klimaatbeleid**. De Raad is nagenoeg eenstemmig van oordeel dat "een gedifferentieerde verhoging van de belasting op het gebruik van energie zijn plaats heeft in het geheel van maatregelen die België moet invoeren om zijn engagement in het kader van het Kyoto Protocol waar te maken". Alleen de Belgische Petroleum Federatie ging niet akkoord met een van de tien principes van het advies. Volgens de Raad kan de genoemde belastingverhoging aanzetten tot een rationeler energieverbruik en tot een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Een reeks onlosmakelijk verbonden voorwaarden moet daarbij in acht worden genomen. Zo wijst de Raad op de noodzaak om enerzijds de verhoging aan te passen volgens de gebruikers en de energievormen en om anderzijds de opbrengsten te gebruiken ten gunste van de consumenten en de producenten. Op die manier zouden de arbeidskosten kunnen worden verminderd en zou rationeel energieverbruik kunnen worden aangemoedigd. Ook mogen geen te zware lasten worden gelegd op de gezinnen met de laagste inkomens, moeten negatieve effecten op het concurrentievermogen van de ondernemingen worden voorkomen en mag het financieel evenwicht van de sociale zekerheid niet in gevaar komen.

2.1.3. Andere adviezen

Het **advies over de uitvoering in België van het Verdrag inzake biologische diversiteit** werd voorbereid door de werkgroep *Biodiversiteit en bossen*. De algemene vergadering keurde dit advies op eigen initiatief goed op 23 februari. In dit advies stelt de Raad de lacunes vast in de uitvoering van het Verdrag inzake biologische diversiteit door de federale administraties. Op basis daarvan doet de Raad vijf aanbevelingen aan de federale regering. Ten eerste is een coherent beleid noodzakelijk. Elk departement moet rekening houden met de gevolgen van zijn beleid op de biodiversiteit. Ten tweede pleit de Raad voor de oprichting van een nationale coördinatiegroep met voldoende middelen en voor de opstelling van een Nationaal programma inzake biodiversiteit. Ten derde wijst de Raad erop dat alle departementen moeten worden bewustgemaakt van hun rol op dit terrein en dat politieke beslissingen vooraf moeten worden

beoordeeld op hun gevolgen voor de biodiversiteit. Ten vierde dringt de Raad aan op de uitwerking van een wetenschappelijke basis voor het behoud en het duurzaam gebruik van de biodiversiteit. Ten slotte onderstreept de Raad het belang van informatie, sensibilisatie en vorming van specifieke doelgroepen.

Het **advies over een multilateraal investeringsakkoord** werd gevraagd door minister Di Rupo. De werkgroep *Internationale betrekkingen* was echter reeds voordien, op eigen initiatief van de Raad, met de voorbereiding begonnen. De algemene vergadering keurde het advies goed op 23 februari. De Raad vond een reflectie over dit thema nuttig, ook na de mislukking van de onderhandelingen in de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) over het ontwerp van het Multilateraal Akkoord over Investeringsstromen. De FRDO acht een regulering van internationale investeringsstromen noodzakelijk. Dat kan volgens de Raad het best in een multilaterale overeenkomst. Die moet bindend zijn en ze moet bestaan uit een evenwichtig geheel van rechten en plichten voor alle betrokken partijen. Voor de FRDO is het verder evident dat een multilateraal investeringsakkoord in overeenstemming moet zijn met de vereisten van een duurzame ontwikkeling: het moet onder meer rekening houden met en waarborgen bieden voor milieubescherming, sociale bescherming, de behoeften van ontwikkelingslanden en culturele eigenheid. De FRDO is ten slotte van oordeel dat de onderhandelingen over een multilateraal investeringsakkoord democratisch en doorzichtig moeten verlopen. Bij de totstandkoming ervan moeten organisaties en instanties van de Verenigde Naties zeker een rol spelen.

Het **memorandum aan de nieuwe federale regering** neemt een bijzondere plaats in tussen de adviezen van 1999. De algemene vergadering van de FRDO keurde het document goed twee dagen na de verkiezingen van 13 juni. In dit advies vraagt de Raad aan de regering-Verhofstadt – die op 12 juli aantrad – om de inspanningen op het vlak van duurzame ontwikkeling dringend op te voeren. Belangrijke doelstellingen die België onderschreef, bijvoorbeeld over de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen, zullen met ongewijzigd beleid immers nooit kunnen worden gehaald. Volgens de Raad moeten de federale (en andere) overheden in ons land – veel meer dan tot nu toe – duurzame ontwikkeling in het algemeen en Agenda 21 in het bijzonder als beleidskader gaan hanteren. Ze moeten economische, sociale en ecologische aspecten op een evenwichtige wijze in het beleid integreren. De FRDO vestigde in zijn memorandum ook de aandacht op enkele nog steeds relevante beleidsvoorstellen uit vroegere adviezen. Op verscheidene terreinen moet de regering werk maken van de uitvoering van het beleid. Ten slotte formuleerde de FRDO in zijn memorandum enkele voorstellen over de uitvoering van de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling. De Raad pleitte onder meer voor een voldoende ambitieus eerste federaal plan inzake duurzame ontwikkeling en voor voldoende middelen om het te realiseren. De Raad wees ook op de noodzaak van een duidelijk communicatiebeleid inzake duurzame ontwikkeling.

2.1.4. Opvolging van de adviezen

De Raad zal in de toekomst meer systematisch de opvolging evalueren die de regering geeft aan zijn adviezen. De werkgroepen zullen dit aspect actiever opvolgen.

Dit is een relatief complexe oefening. Sommige adviezen bevatten heel wat voorstellen met beleidsmaatregelen. Bovendien vergt het goedkeuren en uitvoeren van deze maatregelen dikwijls heel wat tijd.

De indruk bestaat dat naarmate de Raad bekender wordt, de impact van zijn adviezen ook toeneemt. Zo werd de Raad dit jaar o.m. uitgenodigd in de Commissie Sociale Zaken van de Senaat om de adviezen over klimaatbeleid toe te lichten. De ministers die reeds te gast waren op de algemene vergadering van de Raad lieten verstaan veel belang te hechten aan de adviezen. In recente beleidsplannen van de regering vindt de Raad ook heel wat voorstellen terug die hij in vroegere adviezen formuleerde. Ook in het regeerakkoord van de federale regering staan meerdere intenties die aansluiten bij bekommernissen en voorstellen uit het memorandum van de FRDO.

De opvolging van het advies over het Voorontwerp van Federaal plan duurzame ontwikkeling dat de Raad in 2000 zal uitbrengen, ligt iets eenvoudiger. De regering is volgens de wet namelijk verplicht bij de goedkeuring van het Plan duurzame ontwikkeling de motieven aan te geven voor het eventueel afwijken van de adviezen van de Raad.

2.2. Studiedagen

De FRDO organiseerde in 1999 twee studiedagen: een symposium over geïntegreerd productbeleid en een seminarie over wetenschappelijk onderzoek. Met zulke forumactiviteiten wil de Raad de discussie over duurzame ontwikkeling stimuleren. Op die manier probeert de Raad het draagvlak voor duurzame ontwikkeling in België te vergroten. De Raad kan de resultaten van de gedachtewisseling later ook benutten bij de formulering van adviezen.

2.2.1. Symposium geïntegreerd productbeleid

Op 29 september organiseerde de FRDO het symposium *Geïntegreerd productbeleid als strategie voor duurzame productie en consumptie*. De studiedag werd voorbereid door de werkgroep *Sociaal-economische aspecten van duurzame ontwikkeling*. Er waren 130 deelnemers. Professor *Marc Mormont* van de Fondation Universitaire Luxembourgeoise en voorzitter van de betrokken FRDO-werkgroep, opende de studiedag.

De voormiddag begon met inleidingen over drie onderwerpen. Doctor *Wolfgang Sachs* van het Wuppertal Institut für Klima, Umwelt, Energie, schetste de krachtlijnen van een milieuvriendelijke en sociaal rechtvaardige productie en consumptie als maatschappelijk project. Hij beklemtoonde dat onze economie enkel duurzaam kan worden als ze minder afhankelijk wordt van grondstoffen. Ze moet niet alleen schoner, maar ook soberder worden. De hoeveelheid natuurlijke rijkdommen waarover een land kan beschikken, is immers zowel begrensd door ecologische beperkingen als door rechtvaardigheidsoverwegingen. De heer *Frank Hess*, medewerker van de Europese Commissie, gaf vervolgens een toelichting bij de voorstellen voor een geïntegreerd productbeleid van de Europese Unie. Professor *Bernard Mazijn* van het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling van de Universiteit Gent, analyseerde daarna het huidige federale productbeleid. Hij stelde dat een geïntegreerd productbeleid tot nu toe ontbreekt in België. Volgens Mazijn, die ook voorzitter is van het Belgisch Ecolabelcomité, presteerde ons land in het verleden wel vrij sterk met ad-hocmaatregelen in verband met producten. We liepen zelfs voorop in vergelijking met andere lidstaten van de Europese Unie. Maar nu moet België dringend werk maken van een geïntegreerd productbeleid. Mazijn beklemtoonde voorts dat een doelgroepenbeleid inzake duurzame productie en consumptie nodig is. De overheid zou zich voor overleg en samenwerking tot diverse maatschappelijke groepen moeten richten. Dat is van cruciaal belang om resultaten te bereiken.

Het tweede deel van de dag bestond uit drie duurzaamheidsdebatten over beleidsvoorstellen die alle deelnemers vooraf ontvingen. In elk debat kregen eerst enkele lidorganisaties van de Raad (milieu-, ontwikkelings-, verbruikers-, werknemers- en werkgeversorganisaties en de wetenschappelijke wereld) de gelegenheid om kort op de beleidsvoorstellen te reageren. Daarna kreeg de zaal het woord voor korte standpunten of alternatieve voorstellen. Gespreksleider voor de drie debatten was de heer *Robert Berloznik* van de Vlaamse instelling voor technologisch onderzoek (Vito).

In het eerste debat kwam de taakverdeling tussen de overheid en de privé-actoren aan bod. Panelleden waren mevrouw *Béatrice Culot* van CSC/ACV, de heer *Jos Matthys* van de Boerenbond, de heer *Erik Paredis* van VODO en de heer *Piet Vanden Abeele* van het NCMV. Het tweede debat behandelde de integratie binnen de overheidssector, zowel tussen de federale departementen als tussen het regionale, het federale en het Europese niveau. Het panel bestond uit mevrouw *Nadine Fraselle* van de UCL, mevrouw *Thérèse Snoy* van IEW en de heer *Jan Verschooten* van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling. Het

derde debat ging over maatschappelijke organisaties en ondernemingen. Het derde panel werd gevormd door de heer *Jean-Marie Beguin* van CRIOC/OIVO, mevrouw *Claire Bosch* van VBO/FEB, de heer *Bart Martens* van de Bond Beter Leefmilieu en mevrouw *Julie Rigo* van FGTB/ABVV.

Iedereen was het erover eens dat de overheid een kader voor regulering moet scheppen. Maar de meningen verschilden over hoe ver de rol van de staat moet reiken en welke plaats er moet zijn voor zelfregulering door ondernemingen. Verder is er nood aan verduidelijking van wie waarvoor verantwoordelijk is. Nu bestaat onmiskenbaar een grote onduidelijkheid over de doelstellingen en de rol van de diverse betrokkenen. Volgens sommige deelnemers had eigenlijk een ander debat moeten voorafgaan: wat bedoelen we met duurzame productie en consumptie en waar willen we met een beleid ter zake naartoe? Ten slotte zal een echt geïntegreerd productbeleid niet eenvoudig zijn omdat het tegelijk met ecologische en – de nu nog vaak vergeten – sociale aspecten rekening moet houden.

Het tweede gedeelte van de namiddag werd bijgewoond door Z.K.H. *Prins Filip*, de erevoorzitter van de Raad. Minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu *Magda Aelvoet* hield de slottoespraak. De heer *Theo Rombouts*, de voorzitter van de Raad, sprak het slotwoord uit.

In zijn evaluatie besloot de Raad om in de lijn van de studiedag voort te werken. De werkgroep *Sociaal-economische aspecten van duurzame ontwikkeling* zal in het voorjaar van 2000 drie workshops over duurzame productie en consumptie organiseren.

2.2.2. Seminarie wetenschappelijk onderzoek

Op 14 oktober organiseerde de FRDO een seminarie over *Wetenschappelijk onderzoek duurzame ontwikkeling en maatschappelijke organisaties*. De studienamiddag werd door de werkgroep *Wetenschappelijk onderzoek duurzame ontwikkeling* van de Raad voorbereid. De werkgroepvoorzitter, professor *Han Verschure* van de Katholieke Universiteit Leuven, zat ook de namiddag voor. Van de zestig deelnemers kwam zowat de helft uit de wetenschappelijke wereld.

Vijf panelleden uit maatschappelijke organisaties gaven hun visie op wetenschappelijk onderzoek over duurzame ontwikkeling: de heer *Roger Aertsens*, de heer *Marek Poznanski*, mevrouw *Lut Slabbinck*, mevrouw *Thérèse Snoy* en de heer *Paul Van Cappellen* vertegenwoordigden respectievelijk de (chemische) industrie, de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking, de vakbonden, de milieubeweging en de consumentenorganisaties. Ze gingen op diverse vragen in: hoe kan men op de hoogte blijven van wetenschappelijke ontwikkelingen? Welke thema's moeten worden onderzocht? Welke vormen van overleg zijn bruikbaar? Welke rol kan de FRDO spelen?

Twee wetenschappers presenteerden daarna enkele eerste bevindingen uit een lopend onderzoek over de wetenschappelijke communicatie inzake duurzame ontwikkeling. Professor *Ilse Loots* van de Universiteit Antwerpen, stelde het project voor waaraan onderzoekers van drie instellingen – de Universitaire Instelling Antwerpen, de Université Libre de Bruxelles en de Fondation Universitaire Luxembourgeoise – samenwerken. De heer *Edwin Zaccà* van de Université Libre de Bruxelles, gaf een overzicht van modellen voor de communicatie van wetenschappelijke kennis.

Vervolgens belichtte professor *Luk Van Langenhove*, adjunct-secretaris-generaal van de Federale diensten voor wetenschappelijke, technische en culturele aangelegenheden (DWTC), het beleid en de toekomstperspectieven van de DWTC. Professor *Verschure* sloot de namiddag af met enkele besluiten.

Het goedgevulde programma liet niet veel tijd over voor vragen en discussie. Toch werden interessante aanzetten voor debat gegeven. Boeiende thema's waren onder meer de

onderwaardering in wetenschappelijke kringen van duurzame ontwikkeling als onderzoeksthema, de nood aan vulgarisering van wetenschappelijke kennis, de rol van de media en het onderwijs inzake communicatie over duurzame ontwikkeling, de spanning tussen wetenschappelijke onzekerheid en de behoefte aan zekerheden bij het publiek en de maatschappelijke organisaties... Er is zeker stof genoeg voor een vervolg en een verdere uitdieping.

Ook de rol van de FRDO kwam ter sprake. Zowel wetenschappers als maatschappelijke organisaties zijn in de Raad vertegenwoordigd. De Raad is dus een contactpunt tussen deze twee groepen. De Raad heeft duidelijk ook een communicatiefunctie, onder meer inzake wetenschappelijk onderzoek en duurzame ontwikkeling. Door vergaderingen en studiedagen te organiseren, maar ook door zijn publicaties en website, zal de Raad daaraan in de toekomst voortwerken.

2.3. Draagvlakenquête

In juni 1999 werd het gezamenlijke onderzoek van KU Leuven en de ULB over de perceptie van de duurzame ontwikkeling door de Belgische bevolking voorgesteld aan de algemene vergadering van de Raad. Op 22 juni werd een persconferentie georganiseerd en er zijn verschillende artikels verschenen in de pers.

De enquête werd gevoerd via uitvoerige telefonische interviews (de resultaten zijn gebaseerd op 456 bruikbare gesprekken, de maximale foutmarge bedraagt 4,5%). De resultaten tonen aan dat verdere inspanningen voor sensibilisering en informatie nodig zijn en wijzen duidelijk op de bezorgdheid van de mensen zowel voor de aftakeling van het leefmilieu als voor de ontwikkeling van de derde wereld, die de twee grote thema's van de enquête waren. Onder de bevolking bestaat wel degelijk een breed draagvlak voor de aanpak van deze problemen, en van de overheid wordt gevraagd dat zij haar verantwoordelijkheden zou opnemen.

Enkele cijfers

Het overgrote deel van de ondervraagden (88%) zegt nogal of zeer bezorgd te zijn over de milieuproblematiek. 44% is van oordeel dat de toestand van het milieu in België tijdens de afgelopen tien jaar verbeterd is, terwijl 35% denkt dat de situatie slechter werd. Voor de situatie op mondiaal vlak stijgt dat laatste percentage tot 61. 86% van de mensen vindt dat de toestand van het leefmilieu op wereldvlak slecht is. Dit pessimisme sluit aan bij de negatieve verwachtingen over de toekomst van de derdewereldlanden: bijna 70% meent dat deze landen in de toekomst ons welvaartsniveau niet kunnen bereiken. Sterker nog, 75% is van mening dat de armoede er niet zal afnemen.

Een meerderheid van de ondervraagde personen wil milieubescherming verzoenen met economische ontwikkeling: 84% vindt dat bij de aanpak van de milieuproblemen ook aandacht moet gaan naar de economische gevolgen, en 88% meent dat de economische groei niet ten koste mag gaan van het milieu.

Overheid streng beoordeeld

Het publiek lijkt het milieubeleid van onze overheden zeer kritisch te beoordelen: 68% meent dat de overheid in milieuzaken onvoldoende optreedt. Het milieubeleid wordt beschouwd als onvoldoende en niet doeltreffend. Toch vermeldt 26% van de geïnterviewden de overheid als instantie die het meeste vertrouwen geniet om de milieuproblemen op te lossen. Daarmee komt de overheid op de tweede plaats, na de groene beweging (30%).

Dezelfde houding treffen we aan inzake ontwikkelingssamenwerking: ook hier wordt veel verwacht van een overheid die tegelijk kritisch wordt beoordeeld. Hoewel slechts 16% vindt dat

het ontwikkelingsgeld goed wordt gebruikt, vraagt maar 8% een vermindering van deze hulp. 42% vraagt zelfs een verhoging.

Beter rekening houden met duurzame ontwikkeling noodzakelijk

Uit de resultaten van dit onderzoek verricht vóór de verkiezingen van juni 1999, blijkt dat de overheid ernstig rekening moet houden met de problemen in verband met duurzame ontwikkeling, te meer daar de bevolking hoge verwachtingen koestert. Er moet dus absoluut werk worden gemaakt van de bewustmaking en voorlichting op alle niveaus, zeker wanneer men kijkt naar de beoordelingscijfers en de kennis van het door de overheid gevoerde beleid.

Op de algemene vergadering van 15 juni werd beslist dat het nuttig zou zijn een dergelijk onderzoek over enkele jaren te herhalen, om de mogelijke evolutie van het draagvlak voor een duurzame ontwikkeling te kunnen analyseren.

2.4. Website en nieuwsbrief

De FRDO heeft ook de taak om organisaties en burgers bewust te maken inzake duurzame ontwikkeling. Daarbij spelen communicatie en informatie een belangrijke rol. De website en de nieuwsbrief zijn twee instrumenten die de Raad hiervoor in 1999 creëerde.

2.4.1. Website op <http://www.belspo.be/frdocfdd/>

In april plaatste de FRDO zijn vernieuwde website op het internet. In de maanden daarna werd de inhoud gevoelig uitgebreid. Begin 2000 bedroeg de omvang van de site ongeveer 15 MB. Alle informatie is beschikbaar in het Nederlands en het Frans en er is een beperkt aanbod in het Engels en het Duits. De voorpagina maakt de bezoeker wegwijs op de site en kondigt de nieuwe pagina's aan. De site bestaat uit vier hoofdruubrieken. De eerste bevat basisinformatie over de Raad: een algemene voorstelling, de ledenlijst, een overzicht van de werkgroepen, de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling en het huishoudelijk reglement. De publicaties van de Raad vormen de tweede hoofdruubriek. Daarin staan alle adviezen van de FRDO en van zijn voorganger, de nationale NRDO. Ook verslagen van studiedagen die de Raad organiseert, artikelen uit de nieuwsbrief *FRDO-Info* en het jaarverslag van de Raad zijn daar te vinden. De agenda, met zowel vergaderingen voor de leden als aankondigingen van interessante bijeenkomsten en gebeurtenissen in verband met duurzame ontwikkeling, vormt rubriek nummer drie. Ten slotte is er een elektronische bibliotheek met basisinformatie over duurzame ontwikkeling, interessante internetadressen over dat thema, de internetadressen van organisaties van leden van de Raad en Belgische wetgeving in verband met duurzame ontwikkeling en de FRDO.

Naast de duidelijke structuur, moeten enkele andere kenmerken bijdragen tot een toegankelijke site. Zo bevatten de pagina's slechts weinig grafische elementen en is de opmaak sober. Met HTML 3.2 werd voor een eenvoudige technologie gekozen. Op die manier kunnen de bezoekers snel vinden wat ze zoeken en in een redelijke tijd de soms lange teksten binnenhalen.

De website is ondergebracht op de server van de Federale diensten voor wetenschappelijke, technische en culturele aangelegenheden (DWTC) en te vinden op het adres <http://www.belspo.be/frdocfdd/>. In 1999 vroeg de Raad een eigen domeinnaam aan. Het nieuwe adres – binnen het domein van de Belgische federale overheid – wordt: <http://www.frdo-cfdd.fgov.be/>. Dat adres zal in de loop van 2000 in gebruik worden genomen. De hiermee verbonden e-mailadressen (...@frdo-cfdd.fgov.be) zijn wel al van toepassing.

2.4.2. Nieuwsbrief *FRDO-Info*

In juni publiceerde de FRDO het eerste nummer van de driemaandelijke nieuwsbrief *FRDO-Info*. Met deze publicatie wil de Raad informatie brengen over zijn initiatieven en producten: adviezen, forumactiviteiten, publicaties... Het tweede nummer verscheen in november. Elk nummer telt vier bladzijden en het blad is gratis verkrijgbaar. *FRDO-Info* bestaat in het Nederlands en het Frans en wordt in beide talen op ongeveer 650 exemplaren verspreid.

2.5. Algemene vergaderingen

In 1999 is de Raad vijf maal bijeengekomen in algemene vergadering. Het Bureau van de Raad vergaderde acht keer om de algemene vergaderingen voor te bereiden.

De leden hebben zich gebogen over de vijftien adviezen die dit jaar werden uitgebracht en over de voorbereiding van een symposium en een seminarie.

Wij hebben vastgesteld dat het aantal deelnemers aan de algemene vergaderingen met 35% is gestegen ten opzichte van 1998. Vooral werkgeversvertegenwoordigers en mensen uit de wetenschapskringen hebben de algemene vergaderingen vaker bijgewoond. Ook de milieu- en ontwikkelings-NGO's waren vaker present. In bijlage vindt u een grafiek die de deelneming in 1999 weergeeft in vergelijking met 1998.

De eerste algemene vergadering van 1999 werd gehouden op **23 februari**.

De belangrijkste onderwerpen op de agenda waren de adviezen over

1. de uitvoering in België van het verdrag inzake biodiversiteit;
2. een multilateraal investeringsakkoord;
3. het koninklijk besluit tot vaststelling van productnormen voor de verpakkingen.

Deze drie adviezen werden besproken en goedgekeurd door de leden.

Ook het activiteitenverslag 1998 werd goedgekeurd.

Professor van Ypersele, voorzitter van de werkgroep Energie en klimaat, heeft de nota voorgesteld betreffende de follow-up van het advies over het Protocol van Kyoto, bestemd voor de Commissie Economie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Deze nota gaf een overzicht van de positieve aspecten van het wetsontwerp betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt. Er werden ook enkele opmerkingen geformuleerd en amendementen voorgesteld.

De voorzitters van de verschillende werkgroepen van de Raad hebben de planning van hun werkgroep voorgesteld. Professor Marc Mormont, wetenschappelijk raadgever, werd aangesteld als voorzitter van de werkgroep "Sociaal-economische aspecten van de duurzame ontwikkeling". De Raad heeft criteria goedgekeurd voor de beoordeling van de voorzitters van de werkgroepen en van de wetenschappelijke raadgevers. Ten slotte heeft de algemene vergadering beslist om de heren Jos Gysels en Jan De Smedt af te vaardigen op de volgende CSD.

Op de algemene vergadering van **20 april** stond de beoordeling van de follow-up van de adviezen van de Raad centraal. Hierbij was een vertegenwoordiger van elke voogdijminister van de Raad aanwezig. Volgens Dhr. Guido Dumon, kabinetschef van de Staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking Réginald Moreels, dragen de adviezen van de Raad in grote mate bij tot de bevordering van het debat over de ontwikkelingssamenwerking en haar doelstellingen. Dhr. Dumon heeft de verschillende adviezen van de Raad in verband met ontwikkelingssamenwerking doorgenomen en uitgelegd dat er ruimschoots rekening mee wordt gehouden.

Dhr. Frank Demeyere, vertegenwoordiger van de Minister van Wetenschapsbeleid Yvan Ylief, heeft de Raad bedankt voor zijn bijdrage en daarbij het belang voor het toekomstig onderzoek onderstreept van elementen van het advies over de uitvoering in België van het Verdrag inzake biodiversiteit.

Dhr. Peter Wittoeck van de Federale Diensten voor Leefmilieu vertegenwoordigde Staatssecretaris Peeters. Dhr. Wittoeck heeft eerst en vooral gewezen op de praktische problemen die de ratificatie van het Protocol van Kyoto door België zal meebrengen. Vervolgens heeft hij erkend dat de uitvoering van het Nationaal programma voor de reductie van CO₂-emissies ronduit onvoldoende is gebleken. De hoofdreden is dat de energie/CO₂-taks nooit is ingevoerd op Europees niveau en dat het dus onmogelijk was ze toe te passen in België. Dhr. Wittoeck heeft aangedrongen op de noodzaak van monitoring van het programma. Wat het toekomstige programma betreft (eind 99), heeft hij verklaard dat er rekening zou worden gehouden met de suggesties in het advies van de Raad en dat het nuttig zou zijn de Raad te betrekken bij de samenstelling ervan, zoals gevraagd in het advies.

Voorts keurde de Raad een advies goed over de bescherming van de consument tegen gevaarlijke producten. Het ging om een eenvoudige omzetting van een Europese richtlijn in Belgische wetgeving.

Daarna heeft de Raad geluisterd naar een uiteenzetting van Dhr. Zaccā (IGEAT) over de manier waarop de in december 1998 aangekondigde enquête naar het draagvlak voor duurzame ontwikkeling werd uitgevoerd. Er zal een halve studiedag worden georganiseerd waarop de resultaten aan de leden en aan de pers zullen worden voorgesteld.

De inhoud van het aan de nieuwe federale regering gerichte memorandum werd besproken. Het bevatte een evaluatie van het vorige memorandum, een analyse van de uitvoering van de adviezen van de Raad betreffende een op duurzame ontwikkeling gericht beleid en een pleidooi voor de uitvoering van de wet op de duurzame ontwikkeling van 1997. Alle werkgroepen zullen moeten bijdragen tot de opstelling van dit memorandum.

Een laatste belangrijk agendapunt was het door de Raad gevoerde communicatiebeleid. Er werd beslist dat er meerdere keren per jaar een nieuwsbrief zou worden opgesteld door het secretariaat, met de hulp van een redactiecomité.

Het secretariaat heeft laten weten dat er weldra een vernieuwde website op het internet zou komen.

De algemene vergadering van **15 juni** had een zeer drukke agenda.

Om te beginnen luisterde de Raad naar een uiteenzetting van de Heren Hans Bruyninckx (HIVA) en Vincent Bruyer (IGEAT) over de gebruikte methode voor de enquête en de resultaten in grote lijnen. Daarna werd met de leden uitvoering van gedachten gewisseld.

De persconferentie om de resultaten van de enquête voor te stellen werd vastgelegd op 22 juni. De Raad besliste dat de resultaten zouden worden besproken in de organisaties die lid zijn van de Raad en dat in de toekomst nog dergelijke enquêtes zouden worden verricht.

Daarna werd een ontwerp van advies onderzocht over fiscaliteit als instrument voor het klimaatbeleid, maar de voorzitter van de werkgroep kondigde meteen aan dat het advies niet de dag zelf zou worden afgerond. De werkgroep slaagde er immers niet in tot een consensus te komen. Bovendien moest het advies worden overgemaakt aan de Minister van Economische Zaken, met het oog op de Raad van ECOFIN die op 15 juni was gepland. Maar deze vergadering werd uitgesteld tot november. Het uitstel van het ontwerp van advies maakte het ook mogelijk de samenstelling van de werkgroep uit te breiden om te komen tot een sterker onderbouwd advies.

Het memorandum werd kort besproken en werd goedgekeurd door de Raad. Vervolgens heeft de Raad zich gebogen over een ontwerp van advies over de productnormen, opgesteld in antwoord op twee vragen van Minister Peeters. In beide gevallen ging het om technische aanpassingen naar aanleiding van wijzigingen van de Richtlijn 67/548/EEG. Dit advies werd

goedgekeurd.

Er werd overeengekomen dat de Raad op een volgende algemene vergadering een verkorte procedure zou bespreken voor de adviezen die een loutere omzetting in Belgische wetgeving betreffen.

Het symposium over "duurzame consumptie en productie en geïntegreerd productbeleid" werd voorgesteld aan de leden. Wat betreft de samenvattende nota van het Federaal rapport, werd beslist dat ze in een werkgroep zou worden bestudeerd.

De vergadering werd beëindigd met de aanstelling van Dhr. Hans Bruyninckx als wetenschappelijk raadgever. Hiermee is voorzien in de vervanging van Dhr. Jo Van Assche, die ontslag heeft genomen. Dhr. Simonis heeft zijn ontslag aangekondigd als lid van het Bureau van de Raad, wat opnieuw de vraag heeft doen rijzen van de vertegenwoordiging van de NGO's in het Bureau.

De algemene vergadering van **19 oktober** sprak zich uit over vier adviezen: eerst werden twee adviezen over productnormen goedgekeurd (over gechloreerde paraffines en over het lawaai van huishoudapparaten). Daarop volgden twee adviezen opgesteld door de werkgroep "Energie en klimaat": een over de flexibiliteitsmechanismen van het Protocol van Kyoto, dat op vier leden na met algemene stemmen werd goedgekeurd, het andere over de fiscaliteit in het kader van het klimaatbeleid, dat unaniem werd goedgekeurd. Over deze twee complexe adviezen werd lang gediscussieerd.

Daarna gaf Professor Mormont, voorzitter van de werkgroep "Sociaal-economische aspecten van duurzame ontwikkeling", een beoordeling van het symposium van 29 september over een geïntegreerd productbeleid. De Nederlandse formule van duurzaamheidsdebatten was interessant, maar de door de werkgroep voorbereide inleidende teksten waren niet concreet genoeg. Deze methode heeft wel een groot aantal deelnemers de mogelijkheid gegeven hun mening te uiten. De uiteenzettingen van het eerste deel werden zeer op prijs gesteld, in het bijzonder die van Dhr. Wolfgang Sachs (Wuppertalinstituut). De voorzitter van de werkgroep "Wetenschappelijk onderzoek en duurzame ontwikkeling", Professor Han Verschure, gaf commentaar op het seminarie van 14 oktober over wetenschappelijk onderzoek, duurzame ontwikkeling en maatschappelijke organisaties. De leden van de wetenschappelijke gemeenschap waren naar verhouding zeer talrijk aanwezig, wat getuigt van hun belangstelling voor dit onderwerp. Het programma was te zwaar geladen, zodat het onmogelijk was echte discussies te voeren met het publiek. Tot besluit werd benadrukt dat de Raad een communicatiefunctie heeft tussen wetenschappers en maatschappij. De werkgroep zal de stof van dit seminarie gebruiken om zich voor te bereiden op de dagen van de "duurzame ontwikkeling" van de DWTC in november.

Ten slotte keurde de Raad een voorstel goed van de VLIR om in het voorjaar 2000 samen een seminarie te organiseren over de GGO's en de derde wereld, alsook het voorstel van het secretariaat dat de Raad zou meewerken aan de organisatie van het openbaar onderzoek over het voorontwerp van federaal plan voor duurzame ontwikkeling. De vergadering werd afgesloten met een korte toespraak van Staatssecretaris Olivier Deleuze, gevolgd door een gedachtewisseling met de leden. De Staatssecretaris heeft aan de Raad extra middelen beloofd voor 2000 (in zijn budget is 5 miljoen voorzien, te verdelen met de Interdepartementale Commissie voor duurzame ontwikkeling) en hij zal ervoor zorgen dat een bedrag wordt toegekend aan de verenigingen die lid zijn van de Raad voor de organisatie van het openbaar onderzoek.

De laatste algemene vergadering in 1999 had plaats op **14 december**. Vier ontwerpadviezen over de productnormen werden goedgekeurd: het advies vluchtige organische stoffen en het advies benzine en diesel met eenparigheid van stemmen; over de adviezen batterijen en accu's en biociden waren de meningen verdeeld.

Vervolgens aanvaardde de Raad de aanstelling van Professor Verschure als voorzitter van de werkgroep "Internationale betrekkingen".

Tijdens het tweede deel van de vergadering kregen de leden een uiteenzetting van minister Demotte (Economie et Wetenschappelijk onderzoek) en van minister Boutmans (Ontwikkelingssamenwerking) en konden ze met hen van gedachten wisselen met het oog op een goede samenwerking tussen de ministers en de Raad.

2.6. Werkgroepen

Momenteel zijn zeven werkgroepen actief: dit jaar is er immers een (sub)werkgroep "Productnormen" bijgekomen. Het aantal vergaderingen en de deelneming zijn aanzienlijk toegenomen. In dit verband vindt u in bijlage een vergelijkende tabel van het aantal deelnemers, ingedeeld per maatschappelijke groep, in 1998 en 1999. Een taartdiagram illustreert ook de "multistakeholder"-participatie aan de Raad. Van de 15 adviezen die dit jaar werden uitgebracht waren er 4 op eigen initiatief, wat de wil van de leden aantoont om vooruit te lopen op de beleidsmaatregelen ter uitvoering van een duurzame ontwikkeling.

2.6.1. Wetenschappelijk onderzoek

Deze werkgroep, voorgezeten door professor Han Verschure (KU Leuven), is 7 maal bijeengekomen. De twee belangrijkste thema's dit jaar waren het memorandum en het seminarie over "Wetenschappelijk onderzoek, duurzame ontwikkeling en maatschappelijke organisaties".

Op die vergaderingen werden interessante uiteenzettingen gegeven: een uiteenzetting over een advies van de Mina-Raad betreffende "Milieu en economie" door Dhr. B. De Wel; over "Strategieën en mechanismen voor communicatie tussen onderzoekers en maatschappij", een onderzoeksproject voor de DWTC door Dhr. Zaccari; een presentatie van het Vlaams Instituut Biotechnologie door Ann Van Gysel.

Het seminarie op 14 oktober was een succes: het werd met grote belangstelling gevolgd door de onderzoekers en heeft vragen doen rijzen over de rol van de FRDO als link tussen wetenschappelijke onderzoekers en het groot publiek.

Een ondervoorzitter voor deze werkgroep werd aangeduid: professor Vincent Demoulin van de Universiteit de Liège (ULg).

2.6.2. Energie en klimaat

Deze groep onder het voorzitterschap van professor Jean-Pascal van Ypersele (UCL) is bijzonder actief geweest. Hij heeft immers uit eigen initiatief twee belangrijke adviezen uitgewerkt, wat het groot aantal vergaderingen verklaart die nodig waren voor de opstelling van deze adviezen (16). Het ging enerzijds om een advies betreffende de fiscaliteit in het kader van het klimaatbeleid en anderzijds om een advies over de flexibiliteitsmechanismen van het Protocol van Kyoto. Deze twee adviezen werden goedgekeurd op de algemene vergadering van 19 oktober. De voorbereiding van deze adviezen heeft van de leden een zeer intensief werk gevergd maar heeft vooral een grote inzet vereist voor de overlegprocedure, wat in feite de basis vormt van de werking van de Raad.

Op 22 oktober 1999 vond een persconferentie plaats over de twee adviezen die de werkgroep voorbereide. Heel wat journalisten namen eraan deel.

In december 1999 werd een afvaardiging van de werkgroep uitgenodigd om de adviezen over fiscaliteit en de flexibiliteitsmechanismen van het Protocol van Kyoto voor te stellen aan de commissie voor de Sociale Aangelegenheden van de Senaat.

In 1999 heeft de werkgroep ook een opvolgingsnota over het wetsontwerp inzake de organisatie van de elektriciteitsmarkt voorbereid. Deze nota werd in februari voorgesteld aan de commissie voor Economie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

De werkgroep verkoos de heer Dirk Van Evercooren van het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV) tot ondervoorzitter.

2.6.3. Internationale betrekkingen

De eerste 8 vergaderingen van deze werkgroep werden voorgezeten door Professor Stefaan Marysse (UFSIA), die daarna is afgetreden wegens tijdgebrek om zich met de werkgroep bezig te houden. Het voorzitterschap werd tijdelijk (voor de laatste 3 vergaderingen) waargenomen door Dhr. Marek Poznanski (CSA). Deze groep heeft eerst en vooral het advies over een "multilateraal investeringsakkoord" afgewerkt, goedgekeurd door de algemene vergadering van 23 februari. Vervolgens heeft hij de organisatie besproken van een symposium rond de thema's "leefmilieu, ontwikkelingssamenwerking en gender", in samenwerking met de Commissie Vrouwen en Ontwikkeling, voorgesteld door het ABOS. Een ander belangrijk thema dat in de groep werd besproken was de inhoud van de WTO-bijeenkomst in Seattle (29/11 – 03/12/99) betreffende de liberalisering van de internationale handel. De werkgroep heeft beslist om hierover een advies uit te brengen. Een groep gevormd door leden van de werkgroepen Internationale betrekkingen en Wetenschappelijk Onderzoek zal in 2000 een seminarie organiseren over het thema "GGO's en derde wereld", in samenwerking met de VLIR en het CIUF.

2.6.4. Sociaal-economische aspecten van duurzame ontwikkeling

Deze werkgroep heeft zich dit jaar, onder het voorzitterschap van professor Marc Mormont (FUL), geconcentreerd op de duurzame productie- en consumptiewijzen. De leden vonden stof tot nadenken in de conclusies van het door het OIVO georganiseerde forum over het thema "Verantwoordelijke consumptie" en in het commentaar van Dhr. Jan Verschooten (Federaal Planbureau) op de tekst van de Europese Unie en die tussen twee zittingen in voorbereiding van de CSD 7. Op 29 september heeft de werkgroep een symposium over dit thema georganiseerd met de titel "Geïntegreerd productiebeleid als strategie voor een duurzame productie en consumptie". Om de voorstellen van het symposium uit te diepen, zullen in 2000 workshops worden georganiseerd. De werkgroep heeft dit jaar 9 keer vergaderd. Zoals bepaald in de wet van 21 december 1998 (B.S.1999-02-11) betreffende de productnormen, moet de Raad worden geraadpleegd over bepaalde toepassingsbesluiten. Een subwerkgroep werd hiertoe in het leven geroepen en Professor Luc Lavrysen (RUG) werd aangeduid om die werkgroep voor te zitten.

2.6.5. Productnormen

Deze subgroep, opgestart in juni onder het voorzitterschap van professor Lavrysen, heeft dit jaar 10 adviezen voorbereid (zie hoofdstuk over de adviezen). Hij is 8 maal bijeenkomen. Gezien het zeer technische karakter van deze adviezen – zowel uit juridisch als uit wetenschappelijk oogpunt – heeft de subgroep regelmatig deskundigen (academici en bestuursvertegenwoordigers) op zijn vergaderingen uitgenodigd. De opstelling van de adviezen over biociden en over batterijen en accu's heeft aanleiding gegeven tot talrijke debatten, waarbij uiteenlopende standpunten werden ingenomen. In deze twee adviezen worden de verschillende standpunten naar voren gebracht. Een terugkerend probleem in de groep is het gebrek aan medewerking van de consumentenorganisaties en de zeer beperkte deelneming van andere organisaties die lid zijn van de Raad. Dit kan hierdoor worden verklaard dat diezelfde organisaties adviezen moeten uitwerken over dezelfde onderwerpen in maar liefst drie adviesraden (de FRDO, de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, de Raad voor het Verbruik). De Raad heeft trouwens de aandacht van de ministers gevestigd op de overbodigheid van deze procedures en heeft gevraagd dat men een andere oplossing zou overwegen.

2.6.6. Biodiversiteit en bossen

In 1999 is deze werkgroep 5 maal bijeengekomen. Eerst en vooral heeft hij het op eigen initiatief uitgebrachte advies over de uitvoering in België van het Verdrag inzake biodiversiteit afgewerkt. Dit advies werd goedgekeurd door de algemene vergadering van 23 februari. Vervolgens heeft de groep, voorgezeten door Dhr. Geert Lejeune (WWF-Belgium), besloten om de impact van het landbouwbeleid op de biodiversiteit te onderzoeken en zijn in dit verband uiteenzettingen van verschillende deskundigen gehoord. Een debat over de "cross-compliance" heeft gediend als voorbereiding voor een eventueel toekomstig advies, af te ronden begin 2000.

Professor Vincent Demoulin van de Université de Liège (ULg) was belast met het ondervoorzitterschap van de werkgroep

2.6.7. Federaal plan

De werkzaamheden van deze groep, onder het voorzitterschap van Mevr. Anne Panneels, waren dit jaar gericht op het eerste Federaal Rapport en het eerste Federaal Plan voor duurzame ontwikkeling. De werkgroep heeft eerst een reeks uiteenzettingen gekregen van leden van de Task Force Duurzame ontwikkeling over de eerste drie delen van het Rapport. Deze uiteenzettingen hadden hoofdzakelijk betrekking op de gebruikte methode. Op een tweede vergadering hebben de leden lange tijd met de vertegenwoordigers van de Task Force gesproken over de inhoud van de nota "Op weg naar een duurzame ontwikkeling" van het Federaal Planbureau. De secretaris van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame ontwikkeling, Dhr. Verschooten (Federaal Planbureau), heeft de balans opgemaakt van de voorbereidende werkzaamheden van de ICDO betreffende het toekomstige Plan voor duurzame ontwikkeling (structuur, keuze van de thema's, nodige middelen). De derde en laatste vergadering van het jaar ging over het openbaar onderzoek over het voorontwerp van Plan en de rol die de FRDO zou kunnen spelen bij de voorbereiding ervan.

2.7. Externe vertegenwoordiging

Het secretariaat neemt elk jaar deel aan de volgende internationale vergaderingen: de VN-Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (CSD te New York) en de conferentie van het Focal Point for European Environmental Advisory Councils (in 1999 in Budapest).

Op het nationale vlak wordt het secretariaat steeds uitgenodigd naar de coördinatievergaderingen die de CSD voorbereiden, naar de vergaderingen van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM) en naar de stuurgroep "Biodiversiteitsverdrag" (werkgroep van CCIM).

Naargelang van de thema's en de beschikbare middelen (tijd en geld) neemt het personeel van het secretariaat ook deel aan conferenties, studiedagen, seminaries en fora in binnen- en buitenland.

Een overzicht van de externe vergaderingen vindt u in bijlage 4.

2.8. Secretariaat

2.8.1. Taken

Het secretariaat is in de eerste plaats belast met de organisatie van de vergaderingen en het notuleren van de algemene vergaderingen, de bijeenkomsten van het Bureau en de verschillende werkgroepen. Het organiseert de studiedagen, conferenties en symposia. Het

stelt ontwerpen van advies op, samen met de voorzitters van de werkgroepen. Het houdt zich bezig met de persberichten en met de publicatie van de adviezen van de Raad en de besluiten van de verschillende conferenties die de Raad organiseert. Het stelt het jaarlijkse activiteitenverslag op, alsook het financieel verslag. Het staat in voor het beheer, onder de verantwoordelijkheid van het Bureau. Het woont conferenties over duurzame ontwikkeling bij, in België en in het buitenland, en stelt de verslagen en documenten ter beschikking aan de leden van de Raad. Het verzamelt de nodige documentatie voor de werkgroepen en legt een bibliotheek en een algemene documentatie aan op het gebied van duurzame ontwikkeling. Dit jaar heeft het secretariaat er nog twee nieuwe taken bij gekregen. Enerzijds de redactie (ongeveer vier maal per jaar) van een nieuwsbrief, de "FRDO-Info", die informatie bevat over de werkzaamheden van de Raad, de studiedagen die hij organiseert, zijn publicaties. Anderzijds de samenstelling en het voortdurend updaten van een nieuwe website.

Andere taken werden vastgelegd door het Bureau: verstrekken van informatie en documenten, erop toezien dat elke groep op optimale wijze kan deelnemen aan de formulering van adviezen, zorgen voor een betere communicatie (media, onderwijs), de uitvoering van de adviezen door de overheid volgen.

Ten slotte is het secretariaat begin 1999 verhuisd naar ruimere lokalen waarvan de inrichting beter aan zijn behoeften voldoet (m.n. vergaderzalen). Er werd een nieuwe informatica-infrastructuur opgesteld. Dit alles heeft natuurlijk veel extra werk meegebracht voor alle leden van het secretariaat, tot eind februari.

2.8.2. Samenstelling

Het secretariaat is sedert begin 1999 samengesteld als volgt:

Jan De Smedt, permanent secretaris (NL), licentiaat sociologie;

Catherine Mertens, permanent secretaris (FR), licentiate biologie;

Gloria Kervyn, wetenschappelijk medewerkster (FR), Doctor in scheikundig;

Stefanie Hugelier, wetenschappelijk medewerkster (NL), licentiate in de rechten;

Marc Depoortere, wetenschappelijk medewerker (FR), burgerlijk ingenieur in natuurkunde;

Johan Pauwels, wetenschappelijk medewerker (NL), licentiaat economie;

Ingrid Emmery, directiesecretaresse (NL);

Jean-Pierre Peetermans, boekhouder (NL).

3. Financieel verslag

Het budget van de Raad bedraagt in 1999 nog altijd 7,8 miljoen BEF. Dit budget wordt gevormd door een dotatie ten laste van de federale begroting, in gelijke delen afkomstig uit de kredieten van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, de kredieten van de diensten van de Eerste Minister (Wetenschapsbeleid) en de kredieten van Ontwikkelingssamenwerking. Het beheer wordt gecentraliseerd door de minister van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu.

De personeelsleden van het secretariaat worden rechtstreeks betaald uit het budget van de drie toezichhoudende departementen.

Hierna vindt u een samenvattende tabel van de uitgaven in 1999. U kunt vaststellen dat de kredieten van dit jaar volledig werden opgebruikt.

De staatssecretaris voor duurzame ontwikkeling, Dhr. Deleuze, heeft op het einde van dit jaar aangekondigd dat er in 2000 extra kredieten zouden worden uitgetrokken voor de werking van de Raad. Indien de Raad immers opgewassen wil zijn tegen zijn uitgebreide taken (adviezen, studiedagen, versterking van de capaciteit van de leden, deelneming aan internationale vergaderingen) is het absoluut noodzakelijk dat de middelen worden verhoogd.

	uitgaven	begroting	begr.-uitg.
A. Werking			
1. Vergoedingen			
1.1. Zitpenningen en vergoedingen	900.000	900.000	0
1.2. Deelname conferenties	300.000	350.000	+50.000
1.3. Reiskosten	87.000	50.000	-37.000
1.4. Vergoedingen experten WKG	120.000	250.000	+130.000
Totaal 1	1.407.000	1.550.000	+143.000
2. Betaling goederen en diensten			
2.1. Kantoor en materieel			
2.1.1. Verhuizing	85.000	85.000	0
2.1.2. Onderh. lokalen	340.000	340.000	0
2.1.3. Servicekosten (water, electric. ...)	260.000	400.000	+140.000
2.1.4. Grondbelasting	175.000	175.000	0
2.1.5. Inrichting van de lokalen (stores...)	215.000	215.000	0
2.1.6. Contracten (brandblusapparaten, hyg.)	100.000	70.000	-30.000
2.1.7. Onderh. en herst. fotokopie, fax	70.000	120.000	+50.000
2.1.8. Cafeteria, recepties...	100.000	80.000	-20.000
2.1.9. Onderh. planten	0	10.000	+10.000
2.2. Kantoorbenodigheden			
2.2.1. Kantoorbehoefte	198.000	80.000	-118.000
2.2.2. Frankering	150.000	150.000	0
2.2.3. Papier	47.000	100.000	+53.000
2.2.4. Drukken papier, omslagen...	186.000	350.000	+164.000
2.2.5. Installatiekosten (bekabeling tel, fax)	65.000	65.000	0
2.2.6. Tel, fax, Internet, abonnementen	415.000	300.000	-115.000
2.3. Publicaties en publiciteit			
2.3.1. Aankoop boeken, publicaties, kranten	102.000	160.000	+58.000
2.3.2. Drukken adviezen en verslagen	168.000	100.000	-68.000

	uitgaven	begroting	begr.-uitg.
2.3.3. Newsletter	190.000	250.000	+60.000
2.3.4. Organisatie 2 studiedagen	823.000	1.500.000	+677.000
Totaal 2	3.689.000	4.550.000	+861.000
3. Betaling aan derden			
3.1. Studies	960.000	0	-960.000
3.2. Vertalingen	625.000	600.000	-25.000
Totaal 3	1.585.000	600.000	-985.000
4. Informatica			
Onderhoud, herstellingen	100.000	100.000	0
Totaal A=1+2+3+4	6.781.000	6.800.000	+19.000
B. Investeringsuitgaven			
5. Investeringsuitgaven			
5.1. Kantoormeubelen	320.000	320.000	0
5.2. Stellingen, bedienwagen	30.000	30.000	0
5.3. Lampen	50.000	40.000	-10.000
5.4. Klein materieel kitchenette	0	10.000	+10.000
Totaal 5	400.000	400.000	0
6. Investeringsuitgaven informatica			
Aankoop informatica materieel + software	600.000	600.000	0
Totaal B=5+6	1.000.000	1.000.000	0
TOTAAL	7.781.000	7.800.000	+19.000

Bijlagen

Bijlage 1. Aanwezigheid op de algemene vergaderingen

Stemgerechtigde leden

A = aanwezig, V = verontschuldigd, O = afwezig en niet verontschuldigd, ... = lid niet aangeduid					
	23/02	20/04	15/06	19/10	14/12
Voorzitter en ondervoorzitters					
Rombouts Theo	A	A	A	A	A
Panneels Anne	A	A	V	A	V
Gysels Jos	A	V	A	A	A
De Cordier Luc	A	V	V	V	A
NGO / Leefmilieu					
Lejeune Geert	A	A	V	V	V
Miller Jacqueline	O	O	O	A	A
Poppe Marcel	A	A	V	A	A
Simonis Claude	O	A	A	A	A
Turf Jan	O	O	V	O	O
Zaccaï Edwin / Snoy Thérèse	A	A	A	A	A
NGO / Ontwikkeling					
Garcia Ocampo / Quintana / Englebienne	A	A	O	A	O
Paredis Erik	A	A	A	A	A
Pepin Philippe / Weerts Dominique	O	O	O	A	O
Poznanski Marek	O	A	A	A	A
Schellens Melanie / Verleyen Han	A	A	A	...	A
Vanden Berghe Bogdan	O	O	O	A	A
NGO / Verbruikers					
Rousseau Catherine	O	O	A	A	A
Van Cappellen Paul	O	O	O	V	O
Werknemersorganisaties					
Deherder Ingrid	A	A	V	A	A
Kerkhofs Joris	V	A	O	A	A
Lamas Rafael	A	A	A	A	O
Mélon Pierre / ...	V	V	A	...	...
Slabbinck Lut	A	V	V	A	A
Van Evercooren Dirk	A	V	A	A	O

A = aanwezig, V = verontschuldigd, O = afwezig en niet verontschuldigd, ... = lid niet aangeduid					
	23/02	20/04	15/06	19/10	14/12
Werkgeversorganisaties					
Beyers Fons	A	A	A	A	A
Callewaert Philippe / Deurinck Luk	O	O	A	A	A
Jacobs Jean-Pierre	V	V	A	A	O
Klein Claude	A	V	A	A	A
Lateur Hugues / Chaput Isabelle	A	A	A	...	A
Van Havere Katleen	O	O	O	V	V
Energieproducenten					
Delanaye Jean-Noël	A	V	V	A	V
Vanthemische Françoise	A	V	A	V	A
Wetenschappelijke milieus					
Demoulin Vincent	A	V	A	A	A
Lavrysen Luc	A	A	A	A	A
Pallemaerts Marc / ...	O	O	O	...	...
van Ypersele de Strihou Jean-Pascal	A	A	A	A	A
Verschure Han	A	A	A	A	A
... / Zaccaï Edwin	...	...	A	V	V

Waarnemers

A = aanwezig, V = verontschuldigd, O = afwezig en niet verontschuldigd, ... = lid niet aangeduid					
	23/02	20/04	15/06	19/10	14/12
Federale regering					
Regering-Dehaene (tot 11 juli 1999)					
Becquaert Henk	O	O	O		
Bocken Hubert	V	V	O		
Bossu Peter	O	V	O		
De Cuyper Xavier	V	V	V		
Demeyere Frank	A	A	V		
Gillet Martine	O	V	O		
Lievens Tomas / Timmermans Luc	A	A	V		
Luyckx Agnès	O	A	V		
Martens Fabienne	O	O	O		
Roorijck Michel	O	O	O		
Tielemans Pierre	V	A	V		
Valenduc Christian / Baveye Jacques	O	A	A		
Van Hamme Luc	O	O	O		
Vanhove Gust	O	O	O		
van Overbeke Jean	O	O	A		
van Ypersele de Strihou Patrick	O	O	O		
...	...	...	...		

A = aanwezig, V = verontschuldigd, O = afwezig en niet verontschuldigd, ... = lid niet aangeduid					
	23/02	20/04	15/06	19/10	14/12
Regering-Verhofstadt (vanaf 12 juli 1999)					
Bacquelaine Myriam				A	A
Brassinne de La Buisnière Jacques				V	O
De Laporte Jozef				O	V
Demeyere Frank				A	A
Drogart Paul				A	A
François Wim				A	O
Ghekiere Dany				A	O
Martin Peter / Timbremont Hans				A	A
Monseu Claude				O	O
Pallemaerts Marc				A	A
Pittevils Ivan				A	O
Smets Laurence				A	A
Van der Auwera Cathy				A	O
Verleye Inès				A	A
...				...	...
...				...	...
...				...	...
...				...	...
Gewest- en gemeenschapsregeringen					
Cartuyvels Pierre	O	A	O		
De Wel Herman	A	A	A		
Didion Florence	O	O	O		
Fauconnier Marie-Pierre	O	O	O		
Kremer Georg	V	O	O		
Van Snick Paul	A	V	A		
Na de verkiezingen van juni 1999					
Dejonghe Joseph				A	A
Didion Florence				O	O
Gob André				O	A
Sérusiaux Emmanuel				O	A
...				...	...
...				...	...
Wetenschappelijke raadgevers					
Laitat Eric	V	V	V	V	V
Marysse Stefaan / ...	A	O	V	...	...
Mormont Marc	O	O	V	A	O
Van Assche Jo / Bruyninckx Hans	O	...	...	V	O
Andere waarnemers					
Carlino Pino	...	...	...	O	O
Cortebeeck Luc	O	O	O	O	O
Franzen Chr.	O	O	O	O	O
Gillet Roland	O	O	O	O	O
Henri Bernard	O	O	O	A	O
Labbar J.	O	O	O	O	O
Smitz Joseph-Simon	O	O	O	V	A

A = aanwezig, V = verontschuldigd, O = afwezig en niet verontschuldigd, ... = lid niet aangeduid					
	23/02	20/04	15/06	19/10	14/12
Tollet Robert	O	O	O	O	O
Van Den Put J. / De Bauw P.-E.	A	A	V	A	A
Verheeke Jan	A	O	V	V	O
Verschooten Jan	O	V	A	A	A

Leden van de Raad en de organisatie of institutie waartoe zij behoren

Mme Myriam Bacquelaïne, vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking
M. Jacques Baveye, vertegenwoordiger van de Minister van Financiën en van Buitenlandse Handel (Regering-Dehaene)
Dhr. Henk Becquaert, vertegenwoordiger van de Minister van Volksgezondheid en Pensioenen (Regering-Dehaene)
Dhr. Fons Beyers, Boerenbond
Prof. Hubert Bocken, vertegenwoordiger van de Minister van Justitie (Regering-Dehaene)
Dhr. Peter Bossu, vertegenwoordiger van de Minister van Binnenlandse Zaken (Regering-Dehaene)
M. Jacques Brassinne de La Buisserie, vertegenwoordiger van de Minister van Binnenlandse Zaken
Dhr. Hans Bruyninckx, Katholieke Universiteit Leuven, KU Leuven
M. Philippe Callewaert, Fédération Petrolière Belge
M. Pino Carlino, Conseil Économique et Social de la Région Wallonne, CESRW
M. Pierre Cartuyvels, Cabinet du Ministre de l'Environnement - Gouvernement Wallon
Mme Isabelle Chapat, Fédération des Entreprises de Belgique, FEB
Dhr. Luc Cortebeeck, Sociaal Economische Raad van Vlaanderen
M. P.-E. De Bauw, Conseiller du Prince Philippe
M. Luc De Cordier, Union Wallonne des Entreprises, UWE
M. Xavier De Cuyper, vertegenwoordiger van de Minister van Landbouw en de Kleine en Middelgrote Ondernemingen (Regering-Dehaene)
Dhr. Jozef De Laporte, vertegenwoordiger van de Minister van Landbouw en de Kleine en Middelgrote Ondernemingen
Dhr. Herman De Wel, Aminal
Mevr. Ingrid Deherder, Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België, ACLVB
Dhr. Joseph Dejonghe, Deutschsprachige Gemeinschaft
M. Jean-Noël Delanaye, Société Coopérative de Production d'Electricité, SPE
Dhr. Frank Demeyere, vertegenwoordiger van de Minister van Wetenschapsbeleid (Regering-Dehaene)
Dhr. Frank Demeyere, vertegenwoordiger van de Minister van Economie en Wetenschappelijk Onderzoek
Prof. Vincent Demoulin, Université de Liège, ULg
Dhr. Luk Deurinck, Belgische Petroleum Federatie, BPF
Mme Florence Didion, Région de Bruxelles-Capitale
M. Paul Drogart, vertegenwoordiger van de Minister van Ambtenarenzaken en Modernisering van de Openbare Besturen
Mme Sophie Englebienne, Oxfam-Solidarité
M. Marie-Pierre Fauconnier, Communauté française
Dhr. Wim François, vertegenwoordiger van de Minister van Justitie
Dhr. Chr. Franzen, Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Mme Luz Estella Garcia Ocampo, Maison de l'Amérique Latine
Dhr. Dany Ghekiere, vertegenwoordiger van de Minister van Buitenlandse Zaken
Mme Martine Gillet, vertegenwoordiger van de Minister Tewerkstelling en Arbeid (Regering-Dehaene)
M. Roland Gillet, Conseil de l'Environnement de la Région Bruxelles-Capitale
M. André Gob, Communauté française
Dhr. Jos Gysels, De Wielewaal
M. Bernard Henri, Comité National pour l'Energie
M. Jean-Pierre Jacobs, Groupement de la Sidérurgie
Dhr. Joris Kerkhofs, Algemeen Christelijk Vakverbond van België, ACV
Dhr. Claude Klein, Federatie van de Chemische Industrie van België, Fedichem
M. Georg Kremer, Deutschsprachige Gemeinschaft
M. J. Labbar, Conseil Economique et Social de la Région de Bruxelles-Capitale
M. Eric Laitat, Faculté Universitaire des Sciences Agronomiques de Gembloux, FUSAGx

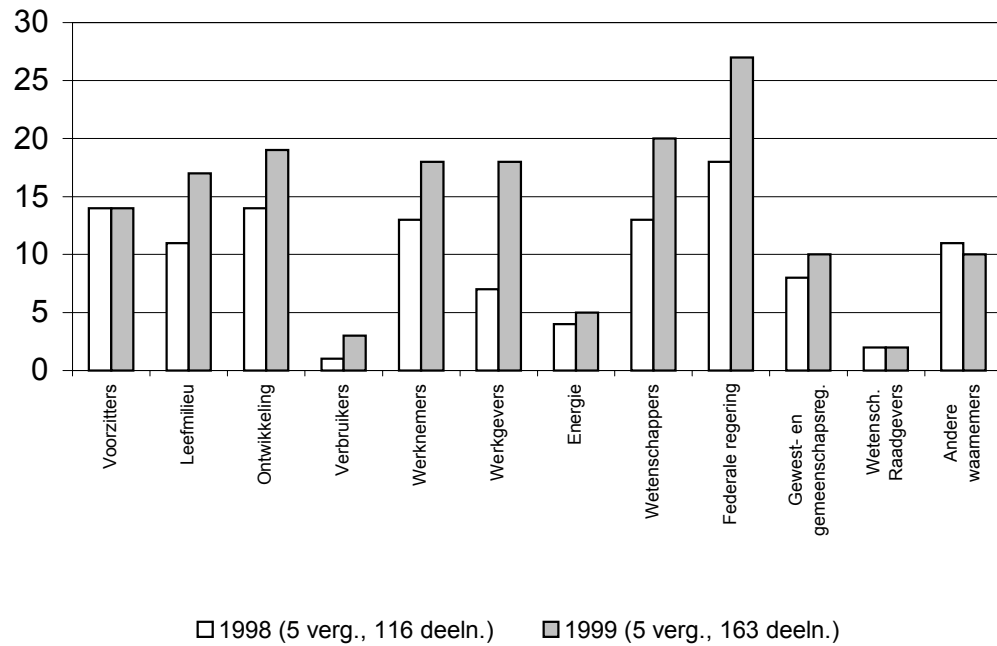
M. Rafael Lamas, Fédération Générale du Travail de Belgique, FGTB
M. Hugues Latteur, Fédération des Entreprises de Belgique, FEB
Prof. Luc Lavrysen, Universiteit Gent, UG
Dhr. Geert Lejeune, World Wide Fund for Nature - Belgium, WWF
Dhr. Tomas Lievens, vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor
Ontwikkelingssamenwerking (Regering - Dehaene)
Mevr. Agnès Luyckx, vertegenwoordiger van Minister van Begroting (Regering-Dehaene)
Mevr. Fabienne Martens, vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Veiligheid,
Maatschappelijke Integratie en Leefmilieu (Regering-Dehaene)
M. Peter Martin, vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Buitenlandse Handel
Prof. Stefaan Marysse, Universitaire Faculteiten St. Ignatius Antwerpen, UFSIA
M. Pierre Mélon, Confédération des Syndicats Chrétiens de Belgique, CSC
Mme Jacqueline Miller, Bureau Européen de l'Environnement, BEE
M. Claude Monseu, vertegenwoordiger van de Minister van Financiën
Prof. Marc Mormont, Fondation Universitaire Luxembourgeoise, FUL
Dhr. Marc Pallemarts, Vrije Universiteit Brussel, VUB
Dhr. Marc Pallemarts, vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Energie en
Duurzame Ontwikkeling, toegevoegd aan de Minister van Mobiliteit en Vervoer
Mme Anne Panneels, Fédération Générale du Travail de Belgique, FGTB
Dhr. Erik Paredis, Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling, VODO
M. Philippe Pépin, Centre National de Coopération au Développement, CNCD
Dhr. Ivan Pittevels, vertegenwoordiger van de Eerste Minister
Dhr. Marcel Poppe, Bond Beter Leefmilieu, BBL
M. Marek Poznanski, Collectif Stratégies Alimentaires, CSA
Mme Edilma Quintana, Centre National de Coopération au Développement, CNCD
Dhr. Theo Rombouts, Koepel van christelijke werknemersorganisaties in Vlaanderen,
ACW
Dhr. Michel Roorijck, vertegenwoordiger van de Minister van Ambtenarenzaken
(Regering-Dehaene)
Mme Catherine Rousseau, Centre de Recherche et d'Information des Organisations de
Consommateurs, CRIOC
Mevr. Melanie Schellens, Nationaal Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking, NCOS
M. Emmanuel Sérusiaux, Région wallonne
M. Claude Simonis, Inter-Environnement Bruxelles, IEB
Mevr. Lut Slabbinck, Algemeen Christelijk Vakverbond van België, ACV
Mme Laurence Smets, vertegenwoordiger van de Minister van Landsverdediging
M. Joseph-Simon Smitz, Conseil Wallon de l'Environnement pour le Développement
Durable, CWEDD
Mme Thérèse Snoy, Inter-Environnement Wallonie, IEW
M. Pierre Tielemans, vertegenwoordiger van de Minister van Vervoer (Regering-
Dehaene)
Dhr. Hans Timbremont, vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor Buitenlandse
Handel, toegevoegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken
M. Luc Timmermans, vertegenwoordiger van de Staatssecretaris voor
Ontwikkelingssamenwerking (Regering-Dehaene)
M. Robert Tollet, Conseil Central de l'Economie, CCE
Dhr. Jan Turf, Greenpeace Belgium
M. Christian Valenduc, vertegenwoordiger van de Minister van Financiën en van
Buitenlandse Handel (Regering-Dehaene)
Dhr. Jo Van Assche, Centrum Duurzame Ontwikkeling, Universiteit Gent
Dhr. Paul Van Cappellen, Onderzoeks- en Informatiecentrum van de
Verbruikersorganisaties, OIVO
Dhr. J. Van Den Put, Raadgever Prins Filip
Mevr. Cathy Van der Auwera, vertegenwoordiger van de Minister van Begroting,
Maatschappelijke Integratie en Sociale Economie
Dhr. Dirk Van Evercooren, Algemeen Belgisch Vakverbond, ABVV
Dhr. Luc Van Hamme, vertegenwoordiger van de Minister van Tewerkstelling en Arbeid
(Regering-Dehaene)

Mevr. Katleen Van Havere, NCMV, de Organisatie voor Zelfstandige Ondernemers
M. Jean van Overbeke, vertegenwoordiger van de Eerste Minister (Regering-Dehaene)
Dhr. Paul Van Snick, Departement Algemene Zaken en Financiën - Vlaamse Regering
Prof. Jean-Pascal van Ypersele de Strihou, Université Catholique de Louvain, UCL
M. Patrick van Ypersele de Strihou, vertegenwoordiger van de Minister van
Landsverdediging (Regering-Dehaene)
Dhr. Bogdan Vanden Berghe, Commissie Rechtvaardigheid en Vrede, CRV
Dhr. Gust Vanhove, vertegenwoordiger van de Minister van Buitenlandse Zaken
(Regering-Dehaene)
Mevr. Françoise Vanthemsche, Electrabel
Dhr. Jan Verheeke, Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen, MiNa-raad
Mevr. Inès Verleye, vertegenwoordiger van de Minister van Consumentenzaken,
Volksgezondheid en Leefmilieu
Mevr. Han Verleyen, Nationaal Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking, NCOS
Dhr. Jan Verschooten, Federaal Planbureau
Prof. Han Verschure, Katholieke Universiteit Leuven, KU Leuven
M. Dominique Weerts, Centre National de Coopération au Développement, CNCD
M. Edwin Zaccai, Université Libre de Bruxelles, ULB

**Aanwezigheid op de algemene vergaderingen
- vergelijking 1999 met 1998 -
(aantal deelnemers per categorie)**

Bijlage 2. Vergaderingen van en aantal deelnemers aan de werkgroepen

De zeven werkgroepen van de Raad

EK = Energie en klimaat

BB = Biodiversiteit en bossen

PN = Productnormen

SE = Sociaal-economische aspecten van duurzame ontwikkeling

IB = Internationale betrekkingen

FP = Federaal plan

WO = Wetenschappelijk onderzoek duurzame ontwikkeling

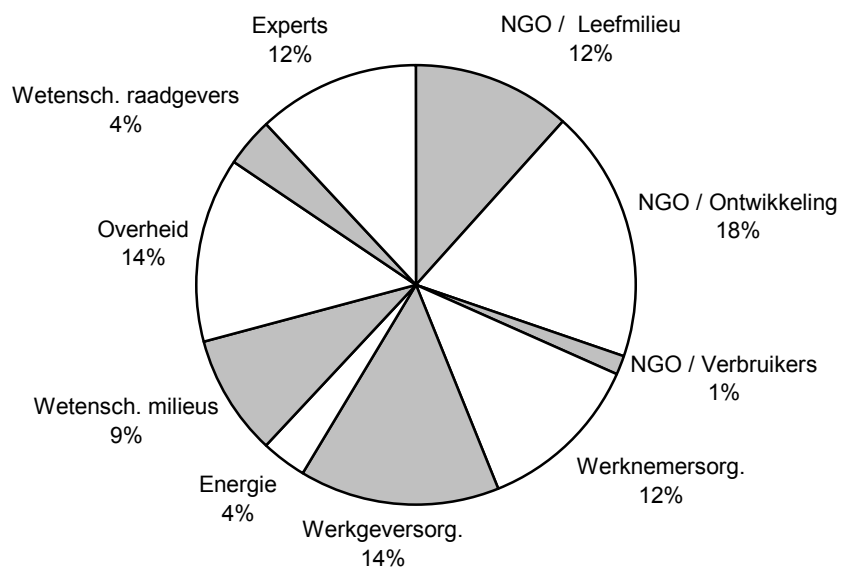
	EK	BB	PN	SE	IB	FP	WO	TOTAAL	Per verg.
Vergaderingen	16	5	8	9	11	3	7	59	
Stemgerechtigde leden (en hun plaatsvervangers)									
NGO / Leefmilieu	21	12	7	8	13	6	7	74	1,3
NGO / Ontwikkeling	24	8	8	12	45	5	14	116	2,0
NGO / Verbruikers (*)	0	0	0	7	0	1	0	8	0,1
Werknemersorganisaties	35	0	6	12	13	8	4	78	1,3
Werkgeversorganisaties	56	5	7	7	9	3	4	91	1,5
Energieproducenten (*)	21	0	0	0	0	0	1	22	0,4
Wetenschappelijke milieus	16	5	10	0	4	5	15	55	0,9
Totaal	173	30	38	46	84	28	45	444	7,5
Andere deelnemers									
Overheid	32	2	7	9	13	17	6	86	1,5
Wetenschappelijke raadgevers	6	0	0	8	7	1	0	22	0,4
Experts	30	4	13	12	7	1	8	75	1,3
Totaal	68	6	20	29	27	19	14	183	3,1
Algemeen totaal	241	36	58	75	111	47	59	627	10,6
Per vergadering	15,1	7,2	7,3	8,3	10,1	15,7	8,4	10,6	

(*) Groepen met twee vertegenwoordigers in de Raad, de andere groepen met stemrecht hebben zes vertegenwoordigers.

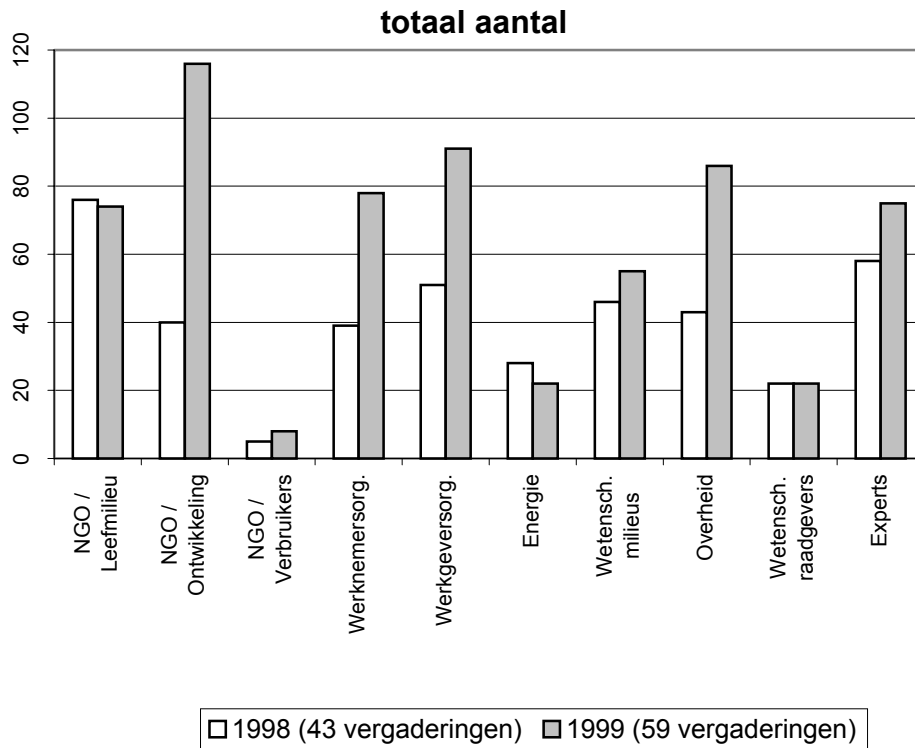
Deelname aan de werkgroepen 1999 (59 vergaderingen)

volgens categorie deelnemers

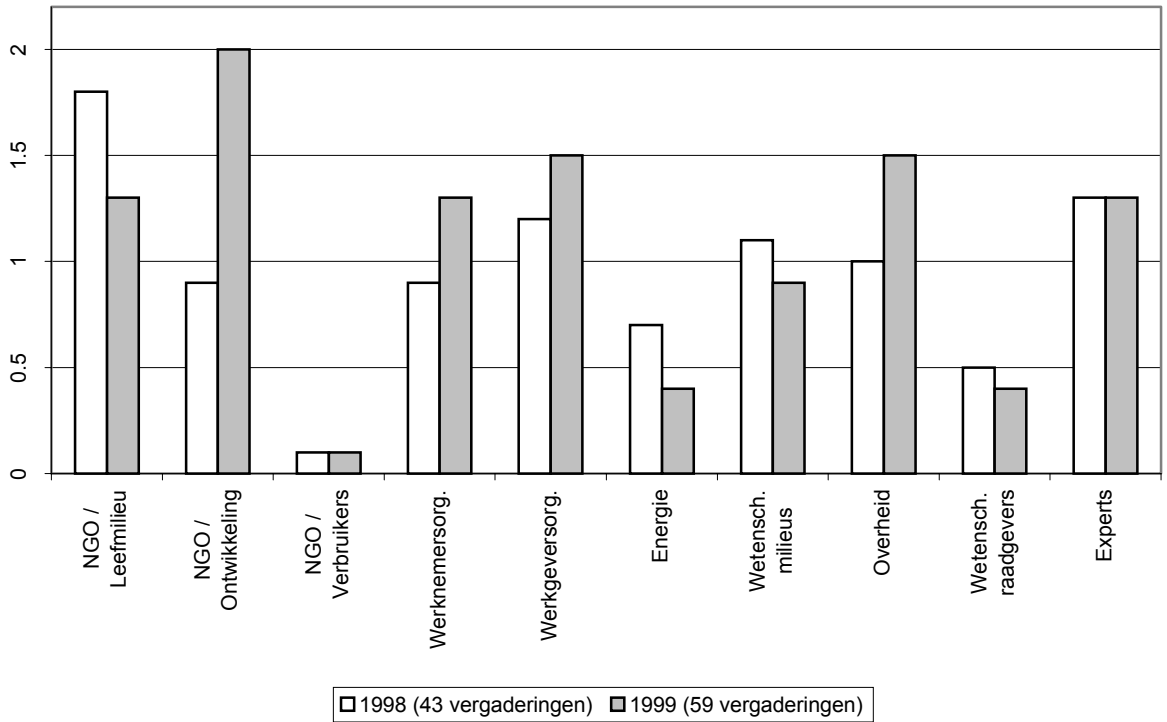
Deelname aan de werkgroepen vergelijking 1999 met 1998 volgens categorie deelnemers

**Deelname aan de werkgroepen
vergelijking 1999 met 1998
volgens categorie deelnemers**

aantal per vergadering

Bijlage 3. Lijst van de adviezen 1999

1. **Advies over de uitvoering in België van het Verdrag inzake biologische diversiteit** – 23 februari – op eigen initiatief.
2. **Advies over een multilateraal investeringsakkoord** – 23 februari – gevraagd door de Vice-Eerste Minister en Minister van Economie en Telecommunicatie, belast met Buitenlandse Handel, de heer Elio Di Rupo.
3. **Advies betreffende het ontwerp-KB over productnormen voor verpakkingen** – 23 februari – gevraagd door de Staatssecretaris voor Leefmilieu, de heer Jan Peeters.
4. **Advies betreffende het ontwerp-KB tot wijziging van het KB van 5 oktober 1998 tot beperking van het op de markt brengen en van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen en preparaten** – 20 april – gevraagd door de Staatssecretaris voor Leefmilieu, de heer Jan Peeters.
5. **Memorandum aan de nieuwe federale regering** – 15 juni.
6. **Tweede advies gevaarlijke stoffen en preparaten** – 15 juni – gevraagd door de Staatssecretaris voor Leefmilieu, de heer Jan Peeters.
7. **Advies over een ontwerp-KB tot wijziging van het KB van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk kunnen zijn voor de mens of voor zijn leefmilieu** – 30 juni – gevraagd door de Staatssecretaris voor Leefmilieu, de heer Jan Peeters.
8. **Advies over het ontwerp-KB houdende verbod van het op de markt brengen van bepaalde producten die kortketenige gechloreerde paraffines bevatten** – 19 oktober – gevraagd door de Staatssecretaris voor Leefmilieu, de heer Jan Peeters, en overhandigd aan zijn opvolger, de Minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, mevrouw Magda Aelvoet.
9. **Advies over het ontwerp-KB betreffende het door huishoudelijke apparaten voortgebrachte luchtgeluid** – 19 oktober – gevraagd door de Minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, mevrouw Magda Aelvoet.
10. **Advies over de flexibiliteitsmechanismen van het Protocol van Kyoto** – 19 oktober – op eigen initiatief.
11. **Advies over fiscaliteit in het kader van het klimaatbeleid** – 19 oktober – op eigen initiatief.
12. **Advies batterijen en accu's** – 14 december – gevraagd door de Staatssecretaris voor Leefmilieu, de heer Jan Peeters, en overhandigd aan zijn opvolger, de Minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, mevrouw Magda Aelvoet.
13. **Advies over een ontwerp-KB betreffende het op de markt brengen van biociden** – 14 december – gevraagd door de Staatssecretaris voor Leefmilieu, de heer Jan Peeters, en overhandigd aan zijn opvolger, de Minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, mevrouw Magda Aelvoet.
14. **Advies vluchtige organische stoffen uit benzine** – 14 december – gevraagd door de Minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, mevrouw Magda Aelvoet.
15. **Advies benzine en diesel** – 14 december – gevraagd door de Minister van Mobiliteit en Vervoer, mevrouw Isabelle Durant, en de Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling, de heer Olivier Deleuze.

Bijlage 4. Externe vergaderingen

Leefmilieu en tewerkstelling (1999-01-25)

Seminarie / Europese Commissie en Koninklijk Instituut voor het duurzame beheer van de Natuurlijke rijkdommen en de bevordering van schone Technologie (Kint) / Brussel

Le principe de precaution: comment le définir, comment le faire appliquer? (1999-01-27)

Séminaire 2 / Université Libre de Bruxelles, Centre d'Etudes du Développement Durable et Centre de Recherches Interdisciplinaires en Bioéthique / Brussel

Participatie en publieke actie voor een duurzame ontwikkeling (1999-02-04)

Studiedag / Federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele Aangelegenheden (DWTC) / Brussel

Vijfde Belgische coördinatievergadering voor CSD 7 (1999-02-09)

Ministerie van Buitenlandse Zaken / Brussel

Preventie van milieuproblemen (1999-02-10)

Voordracht / Open Universiteit / Gent

Perspectief voor de toekomst: praktijkonderzoek naar energie-extensieve leefstijlen (1999-03-02)

Symposium / Ministerie van VROM i.s.m. NCDO / Nederland

Transgenic crops and the european market (1999-03-16)

Workshop / The Open University, Centre for technology Strategy / Brussel

Le principe de précaution, approche juridique: peut-on être précautionneux par décret? (1999-03-19)

Séminaire 3 / Université Libre de Bruxelles, Centre d'Etudes du Développement Durable et Centre de Recherches Interdisciplinaires en Bioéthique / Brussel

Global Agricultural Research for Development: how can Europe respond (1999-03-24)

Université Catholique de Louvain / Louvain-La-Neuve

Communication and Internet (1999-04-16)

Seminarie / Focal point for European Environmental Advisory Councils / Den Haag

VN-Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (CSD) (1999-04-19/23)

Jaarvergadering / New York

From the MAI to the Millennium Round (1999-04-27/28)

Internationale conferentie / de Groenen in het Europees Parlement / Brussel

De wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen (1999-04-28)

Studienamiddag / Belgische vereniging voor Milieurecht / Brussel

Federale Raad voor Wetenschapsbeleid (1999-04-29)

Installatievergadering / Brussel

Observatorium voor Duurzame Consumptie (1999-04-29)

Opendeurdag / Brussel

Stuurgroep "Biodiversiteitsverdrag" (1999-05-27)

Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen / Brussel

Le commerce éthique pour une mondialisation du progrès social (1999-05-27)

Lille, France

Aspecten van de problematiek van duurzame consumptie en productiepatronen en de rol van de ondernemingen en de huishoudens (1999-06-01)

Studiedag / Federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele Aangelegenheden (DWTC) / Brussel

Het Europees Eco-label in België: ondersteuning van duurzame consumptie- en productiepatronen (1999-06-02)

Studiedag / Brussel

Eco-stratégies - compétitivité: Eco 1999 (1999-06-07/09)

Internationaal congres / Paris

Vragen bij de uitgangspunten van de sneuveltekst "Transgene Planten" (1999-09-09)

Werkgroep Genetisch Gewijzigde Organismen, Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten

Duurzame stedelijke ontwikkeling en probleemwijken (1999-10-29)

Studiedag / Scientific Committee on Problems of the Environment en Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen / Brussel

Tien auto's in plaats van één (1999-10-29)

Internationaal symposium / Espaces-mobilités in samenwerking met Inter-Environnement Bruxelles en met de steun van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest / Brussel

Durability 21 (1999-11-05)

Internationale conferentie / Helsinki

De uitvoering door België van het Verdrag inzake biologische diversiteit (1999-11-17)

Colloquium / Association universitaire pour l'Environnement (AUE) en Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen / Brussel

Voorstelling aan de Belgische Senaat van de twee adviezen van de Raad inzake het klimaatbeleid (1999-11-23)

Duurzame ontwikkeling: op zoek naar een duurzame dialoog tussen onderzoek en beleid (1999-11-24/25)

Symposium / Federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele Aangelegenheden (DWTC) / Brussel

Developing Countries facing Global Warming: Kyoto 1997 and Beyond (1999-11-29)

International Colloquium / Koninklijke Academie voor Overzeese Wetenschappen / Brussel

Sustainable Development (1999-11-30/12-03)

Workshop / International non-ferrous metals Study Groups / London

Energy Taxes in the EU, the Monti Directive and its perspectives (1999-12-01)

Conference / Heinrich Böll Foundation, Friedrich Ebert Stiftung, Friends of the Earth Europe en European Trade Union Confederation / Brussel

Groene stroom en België: naar transparantie en efficiëntie (1999-12-07)

Workshop / 3E / Brussel

De oorsprong van CO₂-emissies ten gevolge van energieconversie: een analyse van wieg tot graf (1999-12-09/10)

Studiedagen / Technologisch Instituut, Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging, Société royale belge des électriciens / Brussel